

OBRAZOVANJE

***DUŽNOSNIKA, VIJEĆNIKA I
SLUŽBENIKA STRUČNIH SLUŽBI
LOKALNIH SAMOUPRAVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ***

O CIVILNOM DRUŠTVU

Osijek, 2006.

Izdavač:

Organizacija za građanske inicijative – Osijek

Za izdavača:

Mr. ph. Ksenija Plantak

Urednik:

Dr. sc. Milan Ivanović

Recenzenti:

Mr.sc. Davor Gjenero

Damir Jurić, prof.

Tisak:

Grafika - Osijek

*Ovaj priručnik je publiciran u okviru projekta „**Adut** - program edukacije dužnosnika, vijećnika i službenika lokalnih samouprava“ koji je provela Organizacija za građanske inicijative – OGI, Osijek uz financijsku potporu Misije OESS-a u Republici Hrvatskoj.*

Sadržaj

1. Predgovor

2. Svrha i društveni okviri obrazovanja o civilnom društvu

- 2.1. Nužnost obrazovanja
- 2.2. Opis projekta
- 2.3. Realizacija projekta
- 2.4. Anketa o dopunskom obrazovanju

3. Program obrazovanja o civilnom društvu

- 3.1. Temeljne postavke programa edukacije
- 3.2. Program edukacije
- 3.3. Obvezni dio
 - 3.3.1. Civilno društvo – uvodne teme
 - 3.3.2. Civilno društvo – praktična znanja
- 3.4. Izborni dio
 - 3.4.1. Razvoj zajednice i mobilizacija građana
 - 3.4.2. Sudjelovanje građana u lokalnoj samoupravi
 - 3.4.3. Uloga vijećnika u lokalnoj samoupravi
 - 3.4.4. Europska unija i njene strukture
 - 3.4.5. Zaštita manjinskih prava u lokalnoj zajednici
 - 3.4.6. Upravljanje sukobom
 - 3.4.7. Javno zagovaranje
 - 3.4.8 Upravljanje projektnim ciklusom
 - 3.4.9 Međusektorska suradnja
 - 3.4.10. Upravljanje razvojem

4. Model organizacije i financiranja programa obrazovanja

- 4.1. Ciljne skupine za obrazovanje
- 4.2. Moguće postavke provedbe modela
- 4.3. Financiranje obrazovanja
- 4.4. Simulacije financiranja

5. Projektni tim

- 5.1. Savjet projekta
- 5.2. Vanjski suradnici na projektu

6. Izbor literature o civilnom društvu

7. Izvod iz recenzija

1. Predgovor*

OGI je u razdoblju 2000 – 2005.g. realizirao više projekata usmjerenih na razvoj regionalne (područne), lokalne i mjesne samouprave te sudjelovanje građana. Svi projekti su provedeni i provode se u suradnji sa regionalnim (područnim) i lokalnim samoupravama. Ciljevi projekata su bili usmjereni na povećanje aktivizama građana u lokalnim zajednicama, jačanje suradnje i partnerstva građana i lokalne samouprave, povećanje broja dobrih odluka lokalne samouprave kroz sudjelovanje građana u planiranju, organiziranju i provedbi planova aktivnosti u zajednicama te prepoznavanje, povezivanje i povećano korištenje ljudskih i materijalnih resursa iz zajednica i van nje.

Projekt „Adut“ - program edukacije za dužnosnike, vijećnike i službenike lokalnih samouprava“ je logičan slijed projekata koje provodi OGI u području strateškog pravca koji se odnosi na društveni rad sa zajednicom.

Prijedlog programa edukacije koji je pred vama je rezultat suradnje i partnerstva predstavnika udruga, regionalnih (područnih), lokalnih samouprava, osječčkog Sveučilišta, Akademije lokalne demokracije te Misije OESS-a u Republici Hrvatskoj kroz Stručni savjet projekta. U okviru Stručnog savjeta svoj doprinos izradi programa edukacije su dali i vanjski suradnici savjeta iz lokalne samouprave, udruga i stručnih pojedinaca

Organizacija za građanske inicijative je osnovana 1992. godine kao građanska inicijativa koja se registrirala 1996. g. Tijekom svog postojanja organizacija je prošla niz organizacijskih i programskih promjena, a svoju aktivnost je osim na području Slavonije i Baranje počela 2002. godine provoditi i u Srednjoj Dalmaciji. Misija OGI-a je podrška asocijacijama građana i lokalnim institucijama u kreiranju pozitivnih društvenih promjena u lokalnim zajednicama, Strateški pravci naše organizacije su: društveni rad sa zajednicom (Nvo, regionalna i lokalna samouprava, javne ustanove i građani), razvoj poduzetništva u zajednici te unaprijeđenje građanskih prava.

Djelatnici, aktivisti i suradnici OGI osim zavidnog iskustva koji su stekli dugogodišnjim radom na terenu, prošli su i prolaze kroz različite programe edukacije usmjerene na sticanje novih znanja i vještina koje sa velikom pažnjom, hrabrošću, strpljivošću i voljom prenose u lokalne zajednice.

* Branislav Vorkapić, izvršni direktor Organizacije za građanske inicijative - Osijek
Projekti «Akord» i «Adut» - Organizatori zajednice – USAID, HO – Stockholm, OSCE, Britansko Veleposlanstvo, Projekt «Korak» u okviru ECRA Programa – MC-USAID, Mjesna samouprava i građani – Britansko Veleposlanstvo, Projekt «Moja mjesna samouprava» - USA Veleposlanstvo, Projekt «Grad Slatina» – Grad Slatina, Projekt «Lokalna samouprava i građani» – Institut otvoreno društvo, Projekt «Moja odluka – moja odgovornost» – Nizozemsko veleposlanstvo, Projekt «Servis građanima – dobro upravljanje lokalnih vlasti» – Misija OESS u RH, Projekt „Grad Slatina – korak dalje“ – Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Projekt „Škola društvenog razvoja ruralnih zajednica“ – BTĐ. Uloga građana u procesu odlučivanja – BAG Osijek te mjesna/lokalna samouprava – Misija OESS u RH.

Vjerujemo da rezultat ovog projekta potvrđuje važnost sektorske i međusektorske suradnje bez čega se ovakovi ili slični projekti nemogu vjerodostojno provoditi. Istodobno, kroz provedbu ovoga projekta imali smo priliku potvrditi i zavidnu razinu postojećeg (ali nedovoljno korištenog) socijalnog kapitala u regiji, u županijama, gradovima, sveučilištu te udrugama.

Ovu publikaciju - program edukacije - predajemo regionalnim (područnim) i lokalnim samoupravama, Akademiji lokalne demokracije, udrugama te javnosti na korištenje i poticaj koji bi trebao rezultirati primjenom ovoga programa edukacije a time, povećanje dobrih odluka regionalne (područne) i lokalne samouprave koje se temelje na sudjelovanju građana u kreiranju lokalnih politika značajnih za javni interes.

U Osijeku, 11.11. 2006.

*Branislav Vorkapić**

* Branislav Vorkapić. – voditelj projekta i izvršni direktor Organizacije za građanske inicijative - Osijek

2. SVRHA I DRUŠTVENI OKVIRI OBRAZOVANJA O CIVILNOM DRUŠTVU

2.1. Nužnost obrazovanja o civilnom društvu*

Nužnost obrazovanja o civilnom društvu temelji se na šest bitnih razloga:

(1) Civilno društvo je jedan od novih temeljnih pojmova koji je u procesima tranzicije stanovnicima, a posebno novim vlastima tranzicijskih država predstavljao najveći izazov; osnovna prepreka za razumijevanje i prakticiranje civilnog društva je u tome što oni (stanovnici i nove vlasti) nisu razlikovali pojam «društvo» od pojma «država». I to je (bio) jedan od temeljnih problema neza-vršenih procesa tranzicije u Hrvatskoj.

(2) Suvremena civilizacija rezultirala je eksponencijalnim rastom i razvojem znanosti i tehnologije; udvostručavanje znanja događa se u sve kraćim vremenskim razmacima. Razvija se društvo utemeljeno na znanju koja se temelji na konceptu cjeloživotnog obrazovanja. Rast životnog i društvenog standarda te standarda demokracije čini društvene odnose sve složenijim. Razvoj zajednice sve je manje ovisan o prirodi, a sve više o društvenim odnosima.

(3) Naša znanja o društvenim odnosima (koji uključuju: autonomnost osobe, identitet pojedinaca, grupa i zajednica, svjetonazor, demokraciju, toleranciju, tržišnu privredu, privatni i javni interes, i na desetine drugih ključnih pojmova građanskog društva) su više nego skromna, kako u općem shvaćanju pojma *znanje* tako i u primijenjenim znanjima, u praksi, u svakodnevnom životu.

(4) U građanskom društvu – društvu temeljnom na pravu na različitost – sukobljavaju se želje i nastojanja pojedinaca sa pravima individualnih i standardima kolektivnih prava. Zemlje razvijene demokracije i političke kulture imaju razvijene mehanizme za rješavanje tih pitanja u okvirima pravne države, javnosti i javnog interesa. U zemljama u tranziciji društveni odnosi su opterećeni neskladom prava i mogućnosti te nedovoljno razvijenim mehanizmom društvene regulacije. K tome Hrvatska ima i velike probleme postratnog društva.

Ljudi se kreću, donose odluke i ponašaju se u prostoru svojega znanja, svojih emocija i svojih interesa. Kada je prostor znanja mali - emocije pa, čak, i osobni interesi mogu biti manipulirani od strane drugih (naravno u interesu tih drugih). Zato je važno proširiti prostore znanja većine građana, e da bi oni svoj vlastiti interes što je moguće bolje zaštitili (naravno, ne na štetu javnog interesa.); a emocije će, onda, biti rezultat ostvarenja tih interesa.

(Ivanović, 2005.)

* Dr.sc. Milan Ivanović - Elektrotehnički fakultet, Osijek.

(5) Iz navedenih razloga – pokazuje se edukacija o društvu nužnost, kao pravo i obveza svih građana, a posebno dužnosnika, vijećnika i službenika u lokalnim samoupravama.

(6) Odluka o edukaciji o društvu – u ovom slučaju - ne bi se smjela tretirati samo kao demokratsko pravo pojedinca na izbor, na njegovu slobodnu volju, jer - educiranost o tim pitanjima u suvremenom društvu standardni je uvjet za pravo sudjelovanja u upravljanju javnim poslovima.

2.2. Opis projekta ADUT^{*}

Sažetak

ADUT je nevladin program obrazovanja dužnosnika, vijećnika i službenika (DVS) u lokalnim samoupravama o civilnom društvu. Projekt je pokrenula Organizacija za građanske inicijative, Osijek (OGI) uz potporu partnera - Misije OEES u RH

Ključni razlozi za pokretanje projekta

Niz je razloga koji su dali poticaje za pokretanje ovog projekta; navode se najvažniji:

- U praksi je uočen problem nedovoljne obrazovanosti dužnosnika, vijećnika i službenika o civilnom društvu, a za potrebe obavljanje poslova u lokalnim samoupravama i razvoj potencijala u lokalnim zajednicama,
- U Republici Hrvatskoj ne postoji standardizirani obrazovni program o civilnom društvu,
- Programi obrazovanja moraju imati kontinuitet i biti dostupni svim zainteresiranim lokalnim samoupravama,
- Potreba partnerstva udruga građana i državne uprave u kreiranju i provedbi obrazovanih programa,
- U obrazovanom ciklusu treba biti balansirani odnos znanja i vještina.

Opći cilj projekta

Izrađen prijedlog modela edukacijskog programa za vaninstitucionalno obrazovanje vijećnika, službenika i namještenika lokalnih samouprava u RH na području boljeg razumijevanja uloge civilnog društva.

Specifični ciljevi projekta

1. Definiran nastavni program za edukaciju dužnosnika, vijećnika i službenika,
2. Definiran način provedbe edukacijskog programa za lokalne samouprave,
3. Definirani kriteriji, model edukacije i podrške za trenere/predavače,
4. Definiran dugoročan način financiranja provedbe edukacijskog programa,
5. Definiran prijedlog Vladi RH, Ministarstvu obrazovanja, Središnjem državnom uredu za upravu, te jedinicama regionalne i lokalne samouprave o potrebi potpore provedbi, evaluaciji i nadogradnji edukacijskog programa za civilno društvo,
6. Utvrđena mogućnost javne/službene verifikacije za trenere/predavače i polaznike edukacijskog programa.

^{*} Branislav Vorkapić, izvršni direktor Organizacije za građanske inicijative - Osijek

2.3. Realizacija projekta *

Projekt je realiziran u okviru aktivnosti stručnog tima udruge OGI - Osijek, a realizacijom projekta upravljao je Stručni savjet projekta sastavljenog od predstavnika udruga građana te regionalnih i lokalnih samouprava s područja slavonskih županija uz angažman više profesora s osječkih fakulteta. ¹ Središnji državni ured za upravu (Zagreb) upoznat je sa provedbom projekta, a predstavnik Akademije lokalne demokracije povremeno je sudjelovao u radu Stručnog savjeta.

Održano je više tematskih rasprava i konzultacija čiji su rezultati razmatrani na dvodnevним radionicama održanim u Tuheljskim Toplicama, Višnjici u Vukovaru tijekom ljetnih mjeseci 2006. godine. Na tim radionicama utvrđeni su okviri izrade programa edukacije kroz definiranje (a) ključnih riječi programa edukacije, (b) definiranje poželjnih stavova duž-nosnika, vijećnika i službenika lokalnih samouprava o cjeloživotnom obrazovanju i civilnom društvu, (c) definiranje područja znanja i vještina koja su bitna za razumijevanja uloge civilnog društva te (d) razmatranje rezultata ankete o stavovima dužnosnika, vijećnika i službenika stručnih službi u lokalnim samoupravama.

Ključne riječi programa edukacije

- Cjeloživotno obrazovanje
- Povećanje efikasnosti
- Društvena odgovornost
- Sustav društvenih vrijednosti
- Samoobrazovanje
- Međusektorska suradnja
- Mjerljivost učinaka
- Institucionalni / vaninstitucionalni okvir
- Modularni pristup (funkcije - razine)
- Fleksibilnost

* Branislav Vorkapić, izvršni direktor Organizacije za građanske inicijative - Osijek

¹ U rad Savjeta projekta bili su uključeni (a) predstavnici županija: Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska i Virovitičko-podravska; (b) gradova: Osijek, Vinkovci Vukovar i Slatina, (c) Općine Stari Jankovci te (d) predstavnici udruga: «Slap», Osijek; Savez udruga gradova i udruga općina RH, HILS, Osijek; HUKON, Zagreb, Udruženja «Baranja», Bilje; Albert^E - Osijek te CCI, Zagreb. U rad Stručnog savjeta su uključeni i povremeni suradnici iz ALD, Osijek; Volonterskog centra, Osijek; Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava, Osijek i Centra za mir nenasilje i ljudska prava, Osijek.

*Poželjni stavovi dužnosnika, vijećnika
i službenika lokalnih samouprava*

Uspješna realizacija edukacije o civilnom društvu podrazumijeva da stavovi dužnosnika, vijećnika i službenika lokalnih samouprava o društvu poprime strukturu koja odgovara stavovima koji su prevladavajući u demokratskim otvorenim društvima zapadne demokracije (kao npr.);²

- Društvena odgovornost prema misiji djelovanja
- Uvažavanje javnosti rada
- Otvorenost za nove ideje, stavove i pristupe
- Partnerstvo u razvoju zajednice
- Uvažavanje različitosti
- Odgovornost prema građanima, a ne samo stranačkim liderima
- Cjeloživotno obrazovanje / uvjerenje da su motivacija, znanje i vještine nužni
- Javna komunikacija sukladno građanskim vrijednostima

*Područja znanja i vještina bitna za
razumijevanja uloge civilnog društva*

Niz je novih pojmova, novih znanja i novih vještina potreban za razumijevanje pojma civilno društvo kao i za razumijevanje uloge civilnog društva u razvoju lokalne zajednice. To su (između ostalih):³

- Procesi globalizacije i tranzicije
- Postavke civilnog društva (teorijski okvir i funkcija)
- Etika i društvena odgovornost
- Komunikacija sa građanima
- Rad u zajednici (mobilizacija zajednice, procjena potreba, sudjelovanje građana...)
- Europska unija – jučer, danas, sutra
- EU i regionalna / lokalna samouprava
- EU – sustav funkcioniranja – fondovi
- Neprofitni management
- Projektni ciklus
- Primjeri dobre i loše prakse
- Komunikacijske vještine i PR
- Mobilizacija i koordinacija
- Javno zagovaranje
- Delegiranje zadataka
- Timski rad

² Utvrđeno na radionici Stručnog savjeta održane u Tuheljskim Toplicama od 7. do 9. srpnja 2006.

³ Isto;

- Informatička pismenost (on-line)
- Komunikacijske vještine
- Statistička pismenost
- Govorničke vještine
- Sposobnost timskog rada
- Tolerancija
- Lobiranje

2.4. Anketa o dopunskom obrazovanju *

U okviru projekta Adut provedena je i anketa – kao pilot istraživanje - o informiranosti sudionika u javnim poslovima lokalne samouprave o suradnju lokalne samouprave i organizacija civilnog društva u lokalnoj zajednici te o dopunskom obrazovanju.

Istraživački pristup i metodologija

Cilj istraživanja bio je: (a) Utvrditi razinu *informiranosti* ciljne skupine* o: suradnji jedinica lokalne samouprave i udruga građana te o cjeloživotnom obrazovanju; (b) Utvrditi *dosadašnju praksu dopunskog obrazovanja* ciljne skupine i (c) Utvrditi *tematsku zainteresiranost* ciljne skupine za dopunskim obrazovanjem

Ciljna skupina

- a) Dužnosnici u JLS
- b) Članovi predstavničkih tijela JLS (vijećnici)
- c) Službenici stručnih službi JLS

Metodologija

Koncipiran je anketni upitnik s 19 pitanja koja su grupirana u sljedeće tri skupine:

- a) *opći podaci* o anketiranom = 5 pitanja
 - b) *suradnja LS* i udruga građana = 4 pitanja,
 - c) *cjeloživotno obrazovanje* = 10 pitanja,
- 17 pitanja = zatvoreni upitnik (ponuđeni odgovori)
 - 2 pitanja = otvoreni upitnik (13 i 19)

Uzorak

Izbor uzorka je improviziran u suradnji s rukovoditeljima stručnih tijela JLS i JRS na području županija Vukovarsko-srijemske i Virovitičko-podravske; naselja - Cerna, Gunja, Virovitica, Vukovar, Vinkovci, Županja

Anketom je obuhvaćeno 211 dužnosnika, vijećnika i službenika stručnih službi lokalnih samouprava na području rečene dvije županije.

Terenski dio istraživanja (anketa) proveden je u razdoblju od 20. srpnja do 1. rujna 2006. godine.⁴

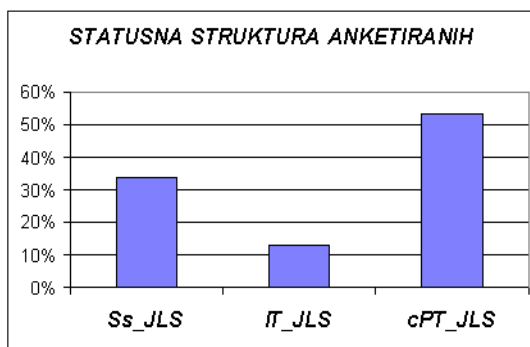
* Dr.sc. Milan Ivanović - Elektrotehnički fakultet, Osijek.

⁴ NAPOMENA: Anketiranje nije obavljeno radom educiranih anketara (kako se to mora provoditi) već su anketni upitnici (u okviru pilot istraživanja) podijeljeni ispitanicima (u službama JLS) da ih popune. Iako su pitanja u anketnom upitniku jednostavno postavljena i jasna - ova činjenica upućuje (teorijski) na mogućnost nedovoljnog razumijevanja ankete od strane anketiranih.

Struktura uzorka (nakon slučajnog odabira anketiranih) utvrđena je kako slijedi:

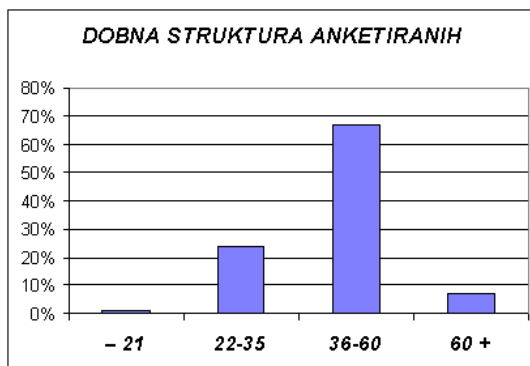
Strukturu uzorka anketiranih prema statusu prikazuje grafikon 1; najviše je članova predstavničkih tijela (53%), a slijede zaposleni u stručnim službama jedinica lokalne samouprave (34%) i dužnosnici (izvršna tijela JLS) (graf.1);

Grafikon 1

Gledano prema starosnoj dobi najviše je anketiranih u dobi od 36 do 60 godina = 67% i u dobi od 22 do 35 godina = 24% - (graf. 2);

Grafikon 2

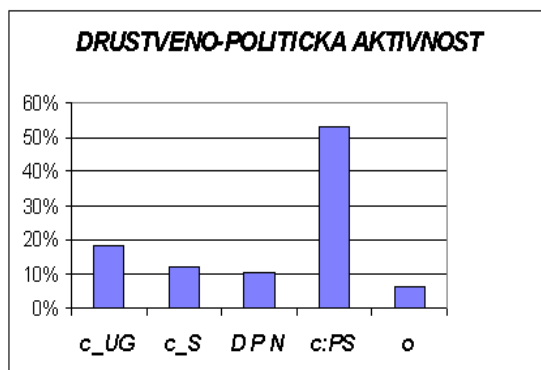
Prema spolu u anketiranom uzorku muškaraca je 64%, a žena 36% - (graf.3);

Grafikon 3

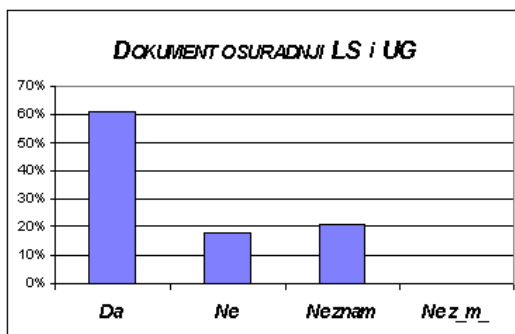
Prema društveno-političkoj aktivnosti u anketiranom uzorku je najviše članova u političkim strankama (53%), a slijedi članstvo u udrugama građana (18%), članstvo u sindikatima (12%) i ostalo (6%) dok je 12% društveno neaktivno (graf. 4);

Grafikon 4

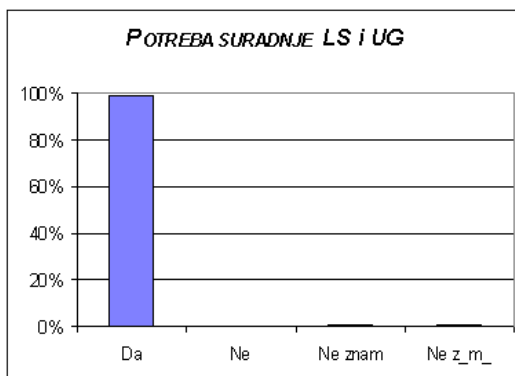
Suradnja lokalne samouprave i udruga građana

Na pitanje – ima li lokalna samouprava (u kojoj djelujete) potpisanim dokumentom utvrđenu suradnju s udrugama građana na svome području 61% je odgovorilo potvrdno, 18% smatra da sporazuma nema, a 21% ne zna o tome (graf.5);

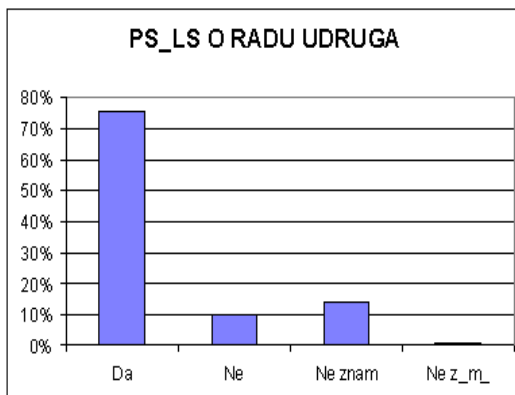
Grafikon 5

Gotovo svi anketirani (99,5%) smatraju suradnju lokalne samouprave i udruga građana potrebom (graf.6);

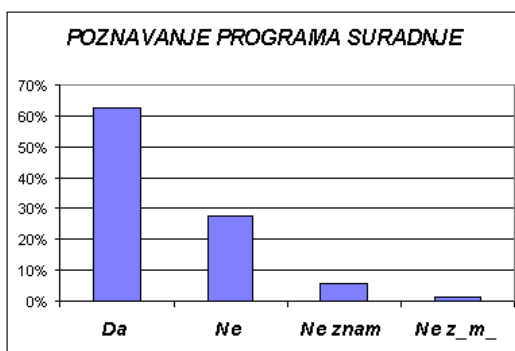
Grafikon 6

Na pitanje - Je li predstavničko tijelo LS u posljednje 2 godine raspravljalo o radu udruga građana - dobivena je sljedeća struktura odgovora: 76% odgovara potvrdno, 10% negira i 14% ne zna o tome (graf.7);

Grafikon 7

S aktivnostima i programom suradnje lokalne samouprave i udruga građana upoznato je 63% anketiranih, 28% nije, a 6% ne zna o tome ništa (graf 8);

Grafikon 8

Cjeloživotno obrazovanje

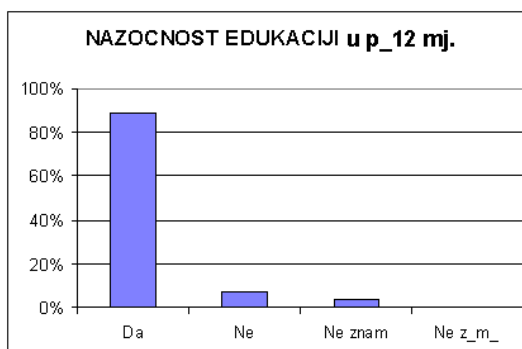
Na pitanje - Znete li što je to cjeloživotno obrazovanje 89% anketiranih odgovorilo pozitivno, 11 posto (7% i 4%) ne zna o tome ništa (graf. 9);

Grafikon 9

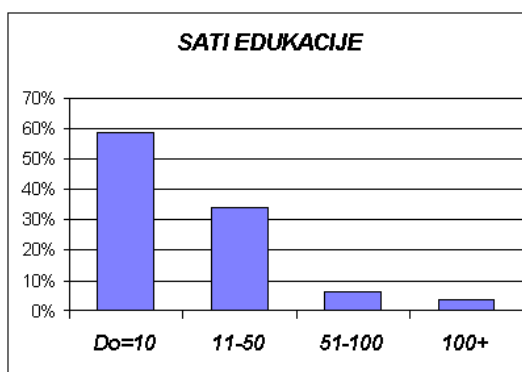
Gotovo 90% anketiranih je u posljednjih 12 mjeseci sudjelovalo u dodatnoj edukaciji u svezi svoga rada u LS (graf. 10);

Grafikon 10

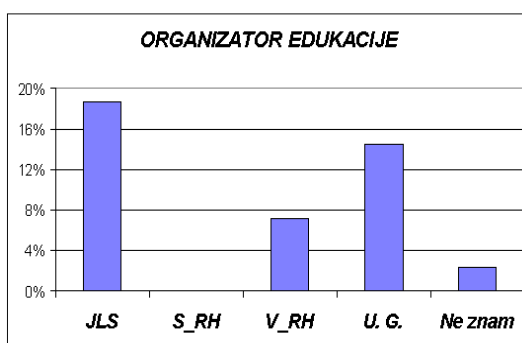
Od onih koji su bili obuhvaćeni edukacijom – najzastupljeniji su edukacije u trajanju do 10 sati (gotovo 60%), oko 33% je imalo edukaciju od 11 do 50 sati a ispod 10% su edukacije od 51 do 100 sati i preko 100 sati (graf 11);

Grafikon 11

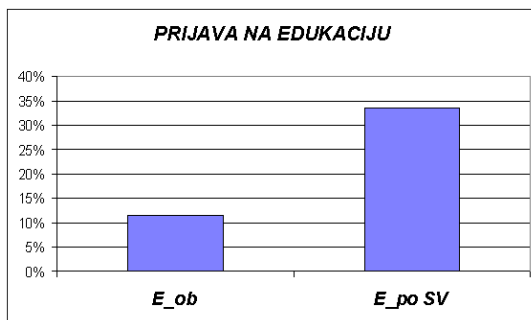
Najviše edukacijskih događanja organizirale su same lokalne samouorave (preko 18%), a slijede udruge građana (oko 13%) i tijela državne uprave (graf 12);

Grafikon 12

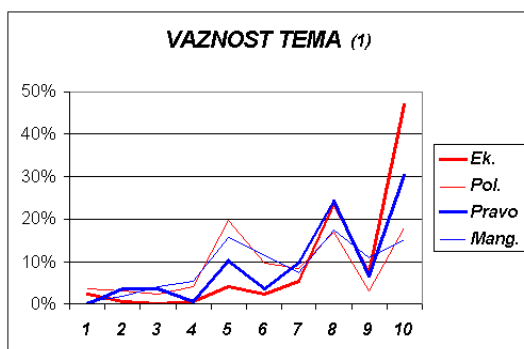
Oko 34% anketiranih se samoinicijativno prijavilo za edukaciju, a 12% njih - zato što je edukacija bila obvezna po logici radnog mjesta i zaposlenja, a 54% upitnika je bez odgovora na ovo pitanje (graf 13);

Grafikon 13

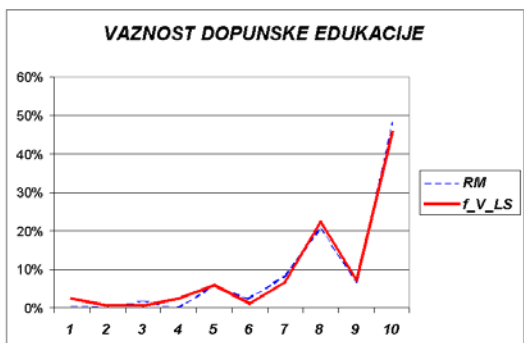
Važnosti tema u edukaciji i ekonomiji, pravu, političkim odnosima i managementu ljudskim resursima vrlo je visoko ocijenjena – gotovo 80% anketiranih daje najveće ocjene važnosti od 8 do 10, a samo 20-tak posto ovim temama daje niske ocjene - ispod 5 (graf 14);

Grafikon 14

Ocjena važnosti dopunske edukacije za obavljanje funkcije vijećnika u LS je vrlo visoka - oko 80% anketiranih daje najveću ocjenu važnosti od 8 do 10 (graf 15);

Grafikon 15

Realizirane edukacije

- teme i njihov rang prema zastupljenosti -

1. Rad lokalne samouprave i razvoj
2. Dužnosti i prava članova predstavničkih tijela LS
3. Poduzetničke zone i centri
4. Proračun u LS
5. Pokretanje inicijativa u LZ i razvoj
6. Sudjelovanje građana u JLS i odlučivanje
7. Suradnja s udrugama građana
8. Građani i udruge u strukturi vlasti
9. Prioriteti i potrebe građana u općinama

10. Protupožarna zaštita
11. Zaštita okoliša
12. Prostorni plan
13. Komunalne naknade
14. Ovršni postupci
15. Planovi navodnjavanja
16. Katastar zelenih površina
17. Izvještaj o obračunskim razdobljima
18. Raspolaganje državnom zemljom
19. Upravljanje imovnom JLS
20. Stambeno zbrinjavanje
21. Korštenje fondova EU
22. Procs globalizacije i tranzicije
23. Informatičko obrazovanje
24. Trgovina ljudima i mobing
25. Razvoj stočarsva i biljne proiodnje
26. Odnos s vjerskim zajednicama
27. Nacionalne manjine

Zainteresiranost za edukaciju

- teme i njihov rang prema značaju za anketirane -
1. Ekonomika i stanje gospodarstva
 2. EUROPA- značaj, prednosti, nedostaci i fondovi
 3. Decentralizacija i regionalizacija
 4. Neprofitni management
 5. Demokracija - teorija i praksa -
 6. Komunikacija s građanima i udrugama
 7. Izrada razvojnih projekta i javna nabava
 8. Komunalna pitanja
 9. Pravni instrumenti i LS
 10. Financiranje JLS i kontrola
 11. Nekretnine i ovršni postupci
 12. Volonterstvo u zajednicama i pomoć
 13. Etika i društvena odgovornost
 14. Socijalna problematika
 15. Razvoj poduzetništva
 16. Primjeri dobre prakse
 17. Psihološke teme (suživot, PTSP, tolerancija)

18. Prekogranična suradnja
19. Kultura u JLS
20. Umirovljenici
21. Suradnja JLS
22. Obrazovanje - edukacija
23. Natalitet, mladi u društvu
24. Lokalna samouprava

Zaključak

Kao pilot istraživanje – ova je anketa ukazala na sljedeće bitne elemente:

- Evidentna je suradnja udruga građana i LS na području dvije županije – koje su obuhvaćene anketom,
- Evidentno je da je ova suradnja u velikom dijelu regulirana pisanim dokumentom,
- Gotovo svi anketirani smatraju potrebnim da udruge građana i lokalna samouprava surađuju,
- Evidentno je da su LS u značajnom dijelu raspravljale o radu udruga građana,
- Značajan dio anketiranih je upoznat s radom udruga građana,
- Gotovo 90 posto anketiranih (prema vlastitoj ocjeni) smatra da zna što je to cjeloživotno obrazovanje,
- Gotovo 90 posto anketiranih je u posljednjih 12 mjeseci bilo uključeno u neki od oblika dopunske edukacije u tematskom okviru vezanim za radno mjesto-funkciju,
- Od onih koji su bili obuhvaćeni edukacijom najveći broj (60 posto) je sudjelovao u edukaciji do 10 sati godišnje, jedna trećina je imala edukaciju od 11 do 50 sati, a ispod 10 posto su realizirali edukaciju preko 50 i preko 100 sati godišnje.
- Najveći broj edukacija organizirale su same LS (18%) ili udruge građana (13%),
- Jedna trećina od ukupnog broja anketiranih se za edukaciju prijavila svojevolsno, a njih 11 posto iz obveza prema radnome mjestu i/ili po nalogu pretpostavljenog (54% upitnika je bez odgovora na ovo pitanje).
- Važnosti tema u edukaciji i ekonomiji, pravu, političkim odnosima i managementu ljudskim resursima vrlo je visoko ocijenjena – gotovo 50% anketiranih daje najveću ocjenu važnosti 9 i 10
- Važnost dopunske edukacije za obavljanje funkcije vijećnika u LS je vrlo visoko ocijenjena – gotovo 80% anketiranih daje najveće ocjene važnosti 8, 9 i 10 .

3. PROGRAM OBRAZOVANJA O CIVILNOM DRUŠTVU U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Temeljne postavke programa obrazovanja o civilnom društvu *

Cilj modela obrazovanja

- Standardiziran obrazovni program
- Stabilan sustav obrazovanja
- Kontinuirano obrazovanje
- Ujedačenost područja znanja i područja vještina
- Dostupnost svima
- Održavanje i unapređivanje razine znanja i vještina

Temeljni sadržaj obrazovanja

- Osnovne pretpostavke demokratskog društva
- Mehanizmi funkcioniranja zajednice, zakonodavna i izvršna vlast
- Tehnika umijeća razvijanja samopouzdanja i inicijativa
- Komunikacijske vještine i vještine upravljanja sukobom
- Politička kultura i građanska pismenost

Područja obrazovanja

- Sustav, - ustroj, - nadležnosti, - procedura i postupak
- Vještine: komunikacijske, timski rad, uvažavanje različitosti, govorništvo, ...
- Održavanje i unapređivanje stečenih znanja
- Kontinuirano praćenje trendova i promjena iz područja obrazovanja
- Samoobrazovanje (strani jezici, informatička naobrazba, govorništvo i sl.)
- Međusektorska suradnja i razvijanje partnerstva
- Kontinuirano korištenje postojeće infrastrukture informacija i znanja

Doživotni proces

- Proces obrazovanja treba pomoći aktivnom sudjelovanju građana u stvaranju društva, u kojem će postojati veza između pojedinaca i političkog autoriteta u zajedničkom “ projektu ” – razvoj demokracije

Certifikat

- Obrazovanje bi se trebalo temeljiti na određenom certifikatu trenerima i polaznicima; to bi osiguralo kvalitet edukacije te ozbiljniju percepciju javnosti;
- Standard i kriterije programa edukacije kao i osposobljavanje trenera za provođenje programa utvrđuje Akademija lokalne demokracije;
- Akademija lokalne demokracije izvršit će verifikaciju i valorizaciju certifikata za osposobljenost provođenja programa proisteklih iz sektora državne uprave te nevladinog sektora (NGO).

* Usvojeni stavovi Stručnog savjeta projekta daju se u obliku teza – zbog preglednosti i ekonomije prostora u knjizi.

Za svaku tematsku cjelinu (programski blok) određuje se:

- a) Svrha edukacije
- b) Ciljevi edukacije
- c) Program tema (sadržaj)
- d) Oblici provedbe nastave
- e) Provjera znanja
- f) Nastavna sredstva
- g) Literatura (osnovna i pomoćna)
- h) Razina edukacije
- i) Didaktički tip edukacije
- j) Profil predavača
- k) Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme
- l) Praćenje kvalitete i uspješnosti izvođenja edukacije

Razina edukacije (polazište)

- Osnovna informiranost o stanju u lokalnoj zajednici
- Osnovna informiranost o stanju u zemlji i svijetu
- Podrazumjeva se edukiranost o ostalim područjima važnim za lokalnu samoupravu (pravni i politički sustav, itd.)

Didaktički modeli edukacije

Pet je mogućih didaktičkih oblika:

1. Seminar/predavanje/radionica (jednodnevna/višednevna - rezidencijalnog tipa)
2. Nastava u 4 bloka
3. Dopisna škola (CD + knjiga)
4. Daljinsko učenje (Interent)
5. Video konferencija

Predavači

- Lokalni - programski licencirani predavači ⁵
- VSS društvenog smjera (predavanja) ili licenca za trenere (seminar i radionice) ⁶

Provjera znanja

1. *Završni razgovor* - moderirana panel rasprava svih polaznika;
2. *Testiranje* - zatvoreni upitnik s 12 pitanja

Način praćenja kvalitete i uspješnosti edukacije

- Uvid u pismene pripreme predavanja i seminara
- Posjećenost predavanja od strane polaznika i anonimna anketa
- Rezultati panel rasprave i testiranja

⁵ Završen trening za trenere

⁶ Završen trening za trenere

3.2. Program obrazovanja

Program obrazovanja o civilnom društvu sastoji iz dva temeljna dijela:

- 1) Obvezni dio
- 2) Izborni blokovi

Obvezni dio namijenjen je edukaciji svih dužnosnika, vijećnika i službenika u stručnim službama lokalnih samouprava u Republici Hrvatskoj o čemu se dobiva certifikat.⁷

Izborni blokovi pak predstavljaju tematske cjeline koje mogu biti od specifičnog interesa nekih lokalnih zajednica (npr. na području od posebne državne skrbi, nerazvijene općine i sl.),

⁷ Odgovarajućim dokumentom trebalo bi propisati obvezu edukacije te obvezu stjecanja certifikata bez kojeg se ne bi mogla obavljati dužnost i funkcija u LS ili raditi u stalnom radnom odnosu na poslovima lokalne samouprave.

3.3. Obvezni dio programa obrazovanja

3.3.1. Programski blok CIVILNO DRUŠTVO - UVODNE TEME*

Svrha

Stjecanje znanja potrebnih za razumijevanje: (a) procesa globalizacije i tranzicije u Hrvatskoj, (b) funkcioniranja civilnog društva i njegove uloge u suvremenim društvenim procesima i (c) strukture građanskih inicijativa na području svoje lokalne samouprave

Ciljevi

1. Elementarna informiranost o strukturi i procesima: (a) globalizacije u svijetu i Europi i (b) tranzicije u centralnoj i jugoistočnoj Europi,
2. Usvajanje znanja o biti (a) građanskog društva, (b) strukturi civilnog društva, (c) ulozi građanskih udruga u društvenim procesima te njihovom utjecaju na lokalnu zajednicu

Program (sadržaj)

1. Suvremena civilizacija i građansko društvo

- Suvremena civilizacija i razvoj znanost i tehnologije,
- Ovisnost ljudskih zajednica o prirodi i društvu,
- Sukobi interesa i sustavi društvene regulacije,
- Cjeloživotno učenje kao nužnost suvremenosti,
- Koncept građanskog društva,
- Četiri sektora građanskog društva,
- Pet arena konsolidirane demokracije,
- Elite u društvu;

2. Globalizacija i tranzicija

- Procesi globalizacije,
- EU integracije,
- Procesi tranzicije,
- Hrvatska u procesima tranzicije i postratnog društva;

3. Civilno društvo

- Metode i oblici djelovanja,
- Nevladine organizacije/udruge građana,
- Ostali oblici djelovanja CD (građanske inicijative, sindikati...),
- Međusektorska suradnja;

4. Organizacija civilnog društva

- Osnovna struktura organizacija civilnog društva,
- Utemeljenje OCD-a,
- Funkcije cilja OCD-a,
- Tematski okviri djelovanja OCD-a;

* Dr.sc. Milan Ivanović - Elektrotehnički fakultet, Osijek.

5. Socijalno poduzetništvo, volonterstvo i zaklade

- Socijalno poduzetništvo,
- Slobodno vrijeme u funkciji javnog interesa,
- Slobodna sredstva u funkciji javnog interesa,
- Socijalna kohezija/kapital;

6. Sustav društvenih vrijednosti

- Sustav društvenih vrijednosti,
- Ljudska prava,
- Tolerancija,
- Solidarnost i socijalna skrb,
- Ekološka dimenzija života

7. Javnost i korupcija

- Temeljne značajke i funkcije javnosti,
- Javni interes, zajednicki interes, privatni interes,
- Sukob interesa,
- Korupcija u društvu i borba protiv korupcije

8. Civilno društvo u zemljama tranzicije

- Civilno društvo u razvijenim demokracijama,
- Civilno društvo u zemljama tranzicije,
- Fondacije i donatori za razvoj civilnog društva

9. Civilno društvo u Hrvatskoj

- Struktura civilnog društva u Hrvatskoj,
- Pravni okvir za djelovanje civilnog društva u Hrvatskoj,
- Financiranje djelovanja civilnog društva,
- Strategija razvitka civilnog društva u Hrvatskoj

10. Civilno društvo u lokalnoj zajednici

- Struktura civilnog društva u lokalnoj zajednici,
- Društveni okvir i legislativa za civilno društvo,
- Strateški pravci razvitka civilnog društva u lokalnoj zajednici,
- Partnerstvo OCD i LS

Oblici provedbe nastave

- Predavanja (t 1 - 9),
- Seminar (t 10)

Provjera znanja

1. Završni razgovor

- moderirana panel rasprava svih polaznika s osobitim naglaskom na pitanja: civilno društvo (Hrvatska), socijalni kapital (lokalno), lokalno partnerstvo (lokalno).

2. Testiranje

- zatvoreni upitnik s 12 pitanja

- PPP (Power Point)
- Lokalni vodič kroz udruge
- Lokalni tisak
- Lokalna povelja o partnerstvu
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

1. Civilno društvo i udruge građana (specijalno pisan priručnik)
2. Strategija razvoja civilnog društva u Hrvatskoj ⁸
3. Zakon o udrugama (NN 88/2001 i 11/2002)
4. Zakon o zakladama i fondacijama (NN 36/1995 i 64/2001)
5. Kodeks pozitivne prakse udruga građana u RH ⁹

Pomoćna

- ... ¹⁰

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno praćenje nastave (12 sati seminar + 8 sata dodatna prorada literature)
- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 30 sati

⁸ Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj, 2006. - 2011.

⁹ Osnovnu literaturu za obvezni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

¹⁰ Pomoćnu literaturu za obvezni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju. – a koja je lokalno dostupna.

3.3.2. Programski blok - CIVILNO DRUŠTVO – PRAKTIČNA ZNANJA *

Svrha edukacije

Stjecanje znanja za razumijevanje te stjecanje vještina za provedbu: (a) EU i međuregionalne suradnje; (b) komunikacije i upravljanje sukobom, (c) međusektorske suradnje te (d) upravljanja projektnim ciklusom.

Tema 1 - EU i međuregionalna suradnja

Ciljevi edukacije

1. Pojasniti povijesni, pravni i ekonomski okvir integriranja u EU
2. Posvijestiti uloge lokalne samouprave sukladno standardima EU
3. Razumijevanje okruženja i sagledavanja mogućnosti za regionalnu suradnju

Program

- Povijesni razvoj EU
- Temelji i četiri slobode
- Elementi savezne države
- EU i građani
- EU i lokalna samouprava
- Načelo supsidijarnosti
- Institucije EU
- Agenda za budućnost
- Odnosi s okruženjem
- Regionalna politika i međuregionalna suradnja

Tema 2 - Komunikacija i upravljanje sukobom

Ciljevi edukacije

1. Upoznati polaznike s ulogom i značajem kreativnog rješavanja sukoba u razvoju demokracije
2. Identificirati različite oblike komunikacije
3. Upoznati vještine komunikacije koje pridonose kulturi dijaloga
4. Osvijestiti stav prema sukobu
5. Predstaviti metode kreativnog rješavanja sukoba

Program

- Stilovi komunikacije,
- Vještine dijaloga (aktivno slušanje i govorenje, asertivnost, empatija),
- Odnos prema sukobu,
- Sukob i demokracija,
- Metode kreativnog rješavanja sukoba (pregovaranje, medijacija)

* Sonja Vuković, dipl.oec. – Udruga «Slap», Osijek, Gordana Stojanović, prof. – Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Osijek; Miljerno Turniški, dipl.politolog – Agencija lokalne demokracije, Osijek; Lejla Šehić-Relić – Volonterski centar, Osijek i Nikoleta Poljak, prof. – Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek.

Tema 3 - *Međusektorska suradnja*

Ciljevi edukacije

1. Polaznicima posvijestiti značaj i koristi suradnje s organizacijama civilnoga društva
2. Predstaviti uspješne modele partnerske suradnje
3. Polaznicima pomoći u razmjeni iskustava u uspostavljanju modela suradnje s organizacijama civilnoga društva

Program

- Društvena odgovornost (uloge i zadaci sektora),
- Razlozi za i protiv suradnje (koristi i prepreke),
- Područja suradnje,
- Modeli suradnje,
- Principi suradnje,
- Proces uspostavljanja suradnje

Tema 4 - *Upravljanje projektnim ciklusom*

Ciljevi edukacije

1. Pojasniti značenje projektnog ciklusa kao instrumenta upravljanja projektom
2. Pomoći u razumijevanju pojedinih dijelova projektnog ciklusa
3. Pojasniti logičku matricu oblikovanja projekta
4. Pojasniti načine i metode praćenja i vrednovanja učinkovitosti projekata

Program

- Projektni ciklus,
- Ispitivanje potreba,
- Oblikovanje projekta,
- Logička matrica,
- Sadržaj projektnog prijedloga,
- Indikatori uspješnosti,
- Praćenje i vrednovanje

Oblici provođenja nastave

Sve tematske cjeline će se obrađivati u tematskim radionicama, u ukupnom trajanju od 12 sati, rezidencijalnog tipa (2 dana) ili u tri popodnevne radionice (u trajanju po 4 sata):

Radionica 1:

- Tema 1 - EU i međuregionalna suradnja – predavanje 1 sat
- Tema 2 – Komunikacija i upravljanje sukobom – radionica 3 sata

Radionica 2:

- Tema 3 – Upravljanje projektnim ciklusom – radionica 4 sata

Radionica 3:

- Tema 4 – Međusektorska suradnja– radionica – 4 sata

- Interaktivni pristup korištenjem različite metodologije (kratke PP prezentacije, grupni rad, vježbe, testovi, rad na slučaju, vođena diskusija, različite metode i tehnike kreativnog izražavanja).

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ...¹¹

Pomoćna

- ...¹²

- Svi sudionici dobivaju radne materijale te popis preporučene literature za dodatni samostalni rad

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) pracenje nastave (12 + 8 sati)
- U dopisnom ili daljinskom ucenju potrebno je 30 sati

¹¹ Osnovnu literaturu za obvezni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

¹² Pomoćnu literaturu za obvezni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju. – a koja je lokalno dostupna.

3.4. Izborni dio programa obrazovanja

Uz tzv. obvezni dio obrazovanja o civilnom društvu koncipiran je i set radionica i seminara koji daju posebna znanja i potrebne vještine o nekim segmentima civilnog društva u lokalnoj zajednici: Devet je takvih tematskih blokova:

1. Razvoj zajednice i mobilizacija građana
2. Sudjelovanje građana u lokalnoj samoupravi
3. Uloga vijećnika u lokalnoj samoupravi
4. Europska unija i njene strukture
5. Zaštita manjinskih prava u lokalnoj zajednici
6. Upravljanje sukobom
7. Javno zagovaranje
8. Upravljanje projektnim ciklusom
9. Međusektorska suradnja
10. Upravljanje razvojem

Oblici provođenja nastave

- Sve tematske cjeline se obrađuju u tematskim radionicama i to kao jednodnevne (6 sati) ili dvodnevne (12 sati). Mogu se organizirati u rezidencijalnom tipu ili kao serija popodnevni sastanaka (u trajanju od 3 sata)
- Interaktivni pristup korištenjem različite metodologije (kratke PP prezentacije, grupni rad, vježbe, testovi, rad na slučaju, vođena diskusija, različite metode i tehnike kreativnog izražavanja).
- Uz svaku radionicu sudionici dobivaju cjelovite radne materijale i popis preporučene literature za samostalni rad

3.4.1. Razvoj zajednice i mobilizacija građana *

Svrha

Stjecanje znanja za razumijevanje procesa razvoja lokalne zajednice te vještina za mobilizaciju građana na akcijama lokalne samouprave

Ciljevi

1. Elementarna informiranost o strukturi zajednice
2. Usvajanje znanja i upoznavanje vještina o mobilizaciji zajednice .

Program

1. Demokratizacija i održivi razvoj

- Načela organiziranja zajednice i održivog razvoja,
- Etika, okoliš, tehnologija,
- Agenda 21, Lokalna Agenda 21,
- Povelja europskih gradova o održivosti, Aarhuska povelja i sl.

2. Poznavanje zajednice

- Što je to zajednica,
- Procjena potreba u zajednici,
- Prepoznavanje uloge vođa u zajednici
- Kako zajednica djeluje
- Razvoj i uključivanje

3. Organizatori zajednice

- Uloga građanina
- Uloga vođa u zajednici (istaknutih pojedinaca)
- Uloga organizatora zajednice

4. Vještine upravljanja

- Nefitno upravljanje
- Profitno upravljanje
- Stvaranje mješovitih tijela građanskog suodlučivanja
- Uloga zadrugarstva

5. Društveno odgovorno poslovanje

- Načini DOP za profitni sektor
- Upravljanje zakladama i/ili fondovima
- Osiguravanje suodlučivanja članova zajednice
- Mobilizacija dionika
- Poticanje osobne odgovornosti

6. Međunarodna partnerstva

- Regionalni pristup
- EU povezivanje
- Stipendije, studentska putovanja

* Milan Medić, prof. – Centar za civilne inicijative - Zagreb

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 sati)
- *Završni razgovor* (panel)
- *Testiranje* (zatvoreni upitnik s 12 pitanja)

Provjera znanja

Nastavna sredstva

- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)
- PPP (Power Point)

Literatura

Osnovna

- ...¹³

Pomoćna

- ...¹⁴

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom ucenju potrebno je 15 sati

¹³ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

¹⁴ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.2. Sudjelovanje građana u lokalnoj samoupravi *

Svrha

Stjecanje znanja za razumijevanje procesa razvoja lokalne zajednice te vještine za mobilizaciju građana za aktivnosti u lokalnoj samoupravi

Ciljevi

1. Elementarna informiranost o strukturi zajednice
2. Usvajanje znanja i vještina o mobilizaciji zajednice.

Program

1. Važnost sudjelovanja građana

- Što je sudjelovanje građana
- Važnost sudjelovanja građana?

2. Razvojni proces

- Informiranost (jednosmjerna)
- Komunikacija (dvosmjerna)
- Suradnja (zajedničke aktivnosti)

3. Alati u razvojni proces

- Informacijski alati
- Komunikacijski alati
- Alati partnerstva
- Upravni alati
- Studija slučaja

4. Transparentne proračunske procedure

- Gradonačelnikova proračunska poruka
- Proračun u malom
- Javna tribina

5. Javna rasprava

- Definicija
- Osobine alata
- Koristi za lokalnu samoupravu
- Karakteristike javne rasprave
- Javne rasprave o prijedlogu proračuna

* mr. sc. Mirna Karzen , stručna savjetnica za lokalnu samoupravu.

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 sati)

Nastavna sredstva

- Lokalni tisak

- Nastavni listovi (prilozi)

- PPP (Power Point)

Literatura

Osnovna

- ...¹⁵

Pomoćna

- ...¹⁶

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)

- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

¹⁵ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

¹⁶ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.3. Uloga vijećnika u lokalnoj samoupravi *

Svrha

Stjecanje znanja i civilnih vještina za uspješno obavljanje funkcije vijećnika u lokalnoj samoupravi

Ciljevi

1. Detaljna informiranost o strukturi i procesima u tijelima lokalne samouprave na provedbi zakonom utvrđenih funkcija
2. Usvajanje znanja i vještina za komunikaciju s građanima u lokalnoj zajednici te predstavljanje njihovih interesa
3. Usvajanje znanja i vještina zastupanja javnoga interesa građana i lokalne zajednice u tijelima lokalne samouprave.

Program

1. Zakoni i propisi koji reguliraju rad predstavničkih tijela JLS
2. Poslovi i zadaci vijećnika JLS
3. Opći rad vijeća i proces donošenja odluka
4. Stranačko sudjelovanje
5. Rad s građanima u zajednici
6. Uloge vijećnika (komunikator, facilitator, nadgledatelj...)
7. Odgovornosti vijećnika

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6+6 sati)

Nastavna sredstva

- Lokalni službeni glasnik
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)
- PPP (Power Point)

Literatura

Osnovna

- ...¹⁷

Pomoćna

- ...¹⁸

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz prisustvo radionici (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

* OGI – Osijek i „Smart“ – Rijeka (korišten prijevod UNCHS, Habitat T. uloge vijećnika iz priručnika „Uloge vijećnika“)

¹⁷ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

¹⁸ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna..

3.4.4. Europska unija i njene strukture *

Svrha

Stjecanje znanja za razumijevanje procesa europskih integracija

Ciljevi

Usvajanje znanja o:

1. Modelu europske federacije
2. Pravnim instrumentima uređenja EU
3. Europskim pristupnim i kohezijskim fondovima

Program

1. Povijesni razvoj EU

- Motivi nastanka
- Načela EU
- Sva dosadašnja proširenja
- Ključni dokumenti

2. Osnovni ciljevi EU

- Unaprijeđenje ekonomskog i socijalnog života
- Razvoj slobode i demokracije
- Mehanizmi sigurnosti
- Razvoj europskog identiteta

3. Institucije Europske unije

- Europsko vijeće, Europska komisija, Europski parlament,
- Vijeće EU/ministara, Europski sud pravde, Revizijski sud,
- Ekonomski i socijalni odbor, Odbor regija,
- Europska investicijska banka, Europska centralna banka

4. EU i lokalna samouprava

- Europski Ustav i tretman lokalne samouprave
- Načelo subsidijarnosti
- Komparacija iskustva članica EU

5. Agenda za budućnost i pristupni fondovi

- Lisabon Agenda,
- Ugovor iz Nice
- IPA
- Ratificiranje Ustava,
- Pitanje proširenja

6. EU standardi u zaštiti nacionalnih manjina

- Europski Ustav
- Komparacija iskustva članica EU
- Ključni dokumenti i tretman nacionalnih manjina

* Miljenko Turniški, dipl.politolog – Agencija lokalne demokracije – Osijek .

Oblici provođenja nastave

- Seminar (6 sati)

Literatura

Osnovna

- ...¹⁹

Pomoćna

- ...²⁰

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

¹⁹ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

²⁰ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.5. Zaštita manjinskih prava u lokalnoj zajednici *

Svrha

Stjecanje znanja za razumijevanje politike zaštite manjinskih prava u suvremenim društvenim procesima na području lokalne samouprave

Ciljevi

1. Elementarna informiranost o strukturi i procesima zaštite manjinskih prava u Europi
2. Usvajanje znanja o: (a) modelu zaštite prava nacionalnih manjina u RH, (b) Pravnim instrumentima zaštite prava NM u RH i (c) stanju zaštite prava NM u lokalnoj zajednici

Program

1. Identitet pojedinaca i suvremeno društvo

- Društvo, narod, nacija i država
- Etnički, nacionalni i građanski identitet
- Predrasude i stereotipi
- Problemi nacionalnih manjina

2. Međunarodno pravo zaštite prava nacionalnih manjina

- Manjine i međunarodni odnosi
- Modeli zaštite prava nacionalnih manjina
- Dokumenti UN
- Multi-etničnost Europe
- Vijeće Europe, OEES, SEI, Pakt stabilnosti,
- EU standardi

3. Hrvatski model zaštite prava nacionalnih manjina

- Društveni okvir
- Manjinski standard u Hrvatskoj
- Ustav i zakonska regulativa
- Uloga države, JLS i civilnog društva

4. Zakoni u RH o zaštiti prava nacionalnih manjina

- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina
- Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj
- Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u RH

5. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u JLS

- VNM-a/PNM-a u zaštiti prava NM-a
- Uloga i zadaci VNM-a/PNM-a u lokalnoj zajednici
- Mobilizacija na zaštiti identiteta i građanskog života
- Izgradnja socijalne kohezije u lokalnoj zajednici

* Dr.sc. Milan Ivanović - Elektrotehnički fakultet, Osijek.

Oblici provođenja nastave

- Seminar (6 sati)

Literatura

Osnovna

- ...²¹

Pomoćna

- ...²²

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

²¹ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

²² Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.6. Upravljanje sukobom *

Ciljevi

1. Upoznati sudionike o ulozi i značaju kreativnog rješavanja sukoba u razvoju demokracije
2. Osnažiti kapacitete sudionika za kreativno rješavanje sukoba kroz: (a) prepoznavanje osobnih vrijednosti, stavova i ponašanja u sukobu, (b) razvoj spoznaja o uzrocima sukoba, (c) upoznavanje vještina komunikacije i djelotvornog načina komunikacije u rješavanju sukoba, (d) unaprjeđenje znanja i vještina o metodama i tehnikama produktivnog rješavanja sukoba, (e) unaprjeđivanje razumijevanja konsenzusa kao načina donošenja odluka

Program

Sukob u kontekstu demokratskih promjena i procesa

1. Uzroci sukoba (moć, vrijednosti, emocije, opažanje, predrasude i stereotipi)
2. Razumijevanje sukoba (faze razvoja i analiza sukoba, stilovi ponašanja u sukobu)
3. Komunikacija
4. Vještine dijaloga (aktivno slušanje i govorenje, empatija, asertivnost)
5. Stilovi komunikacije
6. Donošenje odluka - konsenzus
7. Metode rješavanja sukoba (pregovaranje, medijacija)

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 ili 12 sati)

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ...²³

Pomoćna

- ...²⁴

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom ucenju potrebno je 15 sati

* Lejla Šehić-Relić – Volonterski centar Osijek; Nikoleta Poljak, prof. – Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek.

²³ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

²⁴ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.7. Javno zagovaranje*

Ciljevi

1. Pojasniti osnove javnog zagovaranja kao instrumenta utjecanja na društvene promjene
2. Polaznicima pomoći u razumijevanju mogućeg utjecaja i ciljeva javnog zagovaranja
3. Pojasniti ulogu i način organiziranja kampanje
4. Posvjestiti značaj utjecaja na javnost te pomoći u razumijevanju i korištenju medija
5. Pomoći u razumijevanju pojedinih alata i metoda javnog zagovaranja

Program

- Osnove javnog zagovaranja
- Određivanje dugoročnih i kratkoročnih ciljeva
- Odnosi s javnošću – oblikovanje poruka prema ciljanim grupama
- Stvaranje ciljne baze podataka
- Model izgradnje koalicija
- Nalaženje sredstava

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 ili 12 sati)

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ...²⁵

Pomoćna

- ...²⁶

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom ucenju potrebno je 15 sati

* Gordana Stojanović, prof. – Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava - Osijek

²⁵ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

²⁶ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.8. Upravljanje projektnim ciklusom *

Ciljevi

1. Pojasniti značenje projektnog ciklusa kao instrumenta cjelovitog upravljanja projektom
2. Pomoći u razumijevanju pojedinih dijelova projektnog ciklusa
3. Polaznicima pojasniti logičku matricu oblikovanja projekta
4. Približiti im načine i metode praćenja i vrednovanja učinkovitosti pojedinih projekata

Program

- Projektni ciklus
- Ispitivanje potreba (mapiranje, analiza resursa, analiza sudionika, analiza trendova)
- Oblikovanje projekta
- Problemsko stablo / Stablo ciljeva
- Izrada logičke matrice
- Projektna piramida
- Sadržaj projektnog prijedloga
- Izrada proračuna
- Održivost projekta i organizacije
- Indikatori uspješnosti
- Praćenje i vrednovanje uspješnosti provedbe projekta

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 ili 12 sati)

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ... ²⁷

Pomoćna

- ... ²⁸

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

* Sonja Vuković, dipl.oec. – Udruga «Slap» Osijek

²⁷ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

²⁸ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

3.4.9. *Međusektorska suradnja* *

Ciljevi

1. Polaznicima posvjestiti značaj i koristi suradnje s organizacijama civilnoga društva
2. Predstaviti uspješne modele partnerske suradnje
3. Polaznicima pomoći u razmjeni iskustava u uspostavljanju modela suradnje s organizacijama civilnoga društva

Program

- Društvena odgovornost lokalne samouprave
- Društvena odgovornost udruga
- Modeli suradnje u lokalnoj zajednici (Povelja o suradnji, sudjelovanje u odlučivanju, - informiranje, razvojni timovi, model transparentne dodjele sredstava)
- Kritična područja suradnje (zajednički interes, komunikacija, praćenje i vrednovanje)
- Proces partnerske suradnje
 - Stvaranje i promocija primjera dobre prakse

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 ili 12 sati)

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)
- Lokalni tisak
- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ...²⁹

Pomoćna

- ...³⁰

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)
- U dopisnom ili daljinskom ucenju potrebno je 15 sati

-

* Sonja Vuković, dipl.oec. – Udruga «Slap» Osijek

²⁹ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

³⁰ Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna..

3.4.10. Upravljanje razvojem *

Ciljevi

1. Pomoći lokalnoj samoupravi da osvijesti prilike za razvoj zajednice korištenjem svih lokalnih resursa, posebice ljudskih
2. Ukazati na bitna područja i procese upravljanja razvojem lokalne zajednice
3. Razgraničiti i pojasniti područja odgovornosti lokalne samouprave po pitanju lokalnoga razvoja
4. Pojasniti mogućnosti i izvore financiranja lokalnoga razvoja

Program

1. Zakonska osnova: uloge i područja odgovornosti lokalne samouprave
2. Prepoznavanje i proces uključivanja ključnih su-dionika
3. Nositelji razvoja: uloge i odgovornosti
4. Od vizije do realizacije
5. Bilanciranje i upravljanje resursima
6. Mapiranje potencijala za razvoj
7. Prepoznavanje prioriteta
8. Plan djelovanja
9. Metode i izvori financiranja lokalnog razvoja

Oblici provođenja nastave

- Radionica (6 sati)

Nastavna sredstva

- PPP (Power Point)

- Lokalni tisak

- Nastavni listovi (prilozi)

Literatura

Osnovna

- ...³¹

Pomoćna

- ...³²

Procjena vremena potrebnog za svladavanje teme

- Uz redovno (komletno) praćenje nastave (6 + 4 sati)

- U dopisnom ili daljinskom učenju potrebno je 15 sati

* Sonja Vuković, dipl.oec. – Udruga «Slap» Osijek, prof.dr.sc. Anka Mašek – Ekonomski fakultet Osijek; Ivana Čurković, dipl.iur. – Županija Vukovarsko-srijemska

³¹ Osnovnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će Akademija za lokalnu demokraciju.

³² Pomoćnu literaturu za izborni program obrazovanja o civilnom društvu odredit će lokalni nastavnik (trener) - realizator edukacije iz popisa literature koji će odrediti Akademija za lokalnu demokraciju, a koja je lokalno dostupna.

4. MODEL ORGANIZACIJE I FINANCIRANJA EDUKACIJE*

Model organizacije i financiranja edukacije polazi od strukture lokalne samouprave u RH – broju gradova i općina prema Zakonu o područjima županija, općina i gradova u RH.

4.1. Ciljne skupine za obrazovanje

Tablica 1

Brojčani pregled jedinica regionalne (područne) i lokalne samouprave u RH.

<i>R/b</i>	<i>Županija</i>	<i>Broj gradova</i>	<i>Broj općina</i>	<i>Ukupno JLS</i>
1.	Zagrebačka	9	25	34
2.	Krapinsko-zagorska	7	25	32
3.	Sisačko-moslavačka	6	13	19
4.	Karlovačka	5	17	22
5.	Varaždinska	6	22	28
6.	Koprivničko-križevačka	3	22	25
7.	Bjelovarsko-bilogorska	5	18	23
8.	Primorsko-goranska	14	22	36
9.	Ličko-senjska	4	8	12
10.	Virovitičko-podravska	3	13	16
11.	Požeško-slavonska	5	5	10
12.	Brodsko-posavska	2	26	28
13.	Zadarska	6	28	34
14.	Osječko-baranjska	7	35	42
15.	Šibensko-kninska	5	15	20
16.	Vukovarsko-srijemska	5	26	31
17.	Splitsko-dalmatinska	16	39	56
18.	Istarska	10	31	41
19.	Dubrovačko-neretvanska	5	17	22
20.	Međimurska	3	22	25
	Ukupno:	126	429	555

Izvor: Zakon o područjima županija, općina i gradova u RH (NN RH br. 86/06)

* Ivan Horvat, dipl.iur. – tajnik Županije Virovitičko-podravske, Jadranka Nikolov, dipl.iur. – tajnica grada Osijeka.

Tablica 2

Brojčani pregled stanja izabranih članova predstavničkih tijela regionalne (područne) i lokalne samouprave u RH.
- stanje prema lokalnim izborima 2005.g. -

<i>R/b</i>	<i>Županija</i>	<i>Skupština županije</i>	<i>Gradsko vijeće</i>	<i>Općinsko vijeće</i>	<i>Ukupno</i>
1.	Zagrebačka	45	158	342	545
2.	Krapinsko-zagorska	51	109	325	485
3.	Sisačko-moslavačka	49	122	184	355
4.	Karlovačka	41	87	203	331
5.	Varaždinska	41	112	278	431
6.	Koprivničko-križevačka	41	59	272	372
7.	Bjelovarsko-bilogorska	41	91	248	380
8.	Primorsko-goranska	41	230	253	524
9.	Ličko-senjska	45	58	96	199
10.	Virovitičko-podravska	41	53	177	271
11.	Požeško-slavonska	42	66	90	198
12.	Brodsko-posavska	51	44	328	423
13.	Zadarska	41	102	339	482
14.	Osječko-baranjska	47	135	448	630
15.	Šibensko-kninska	41	87	162	290
16.	Vukovarsko-srijemska	41	88	330	459
17.	Splitsko-dalmatinska	51	258	465	774
18.	Istarska	41	168	351	560
19.	Dubrovačko-neretvanska	41	83	198	322
20.	Međimurska	41	53	292	386
	Ukupno:	873	2.163	5.381	8.417

Izvor: Izbori 2005 DZS, Zagreb 2005.

Lokalni dužnosnici

- župani, gradonačelnici i načelnici,
- članovi predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- članovi poglavarstva jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- predsjednici i članovi vijeća MO

Službenici upravnih tijela

- pročelnici upravnih odijela regionalnih i lokalnih samouprava
- stručni suradnici u upravnim odijelima
- svi ostali profesionalni službenici regionalnih i lokalnih samouprava

Tablica 3

Polazište za službenike upravnih tijela:

1.	472 JLS po 5 službenika	2.360
2.	53 JLS po 10 službenika	530
3.	20 JLS po 20 službenika	400
4.	1 JLS po 30 službenika	30
Ukupno:		3.320

Tablica 4

Ciljna skupina	Mogući obuhvat
1. Vijećnici	8.468
2. Članovi poglavarstva	4.158
3. Službenici upravnih tijela	3.320
Ukupno:	15.946

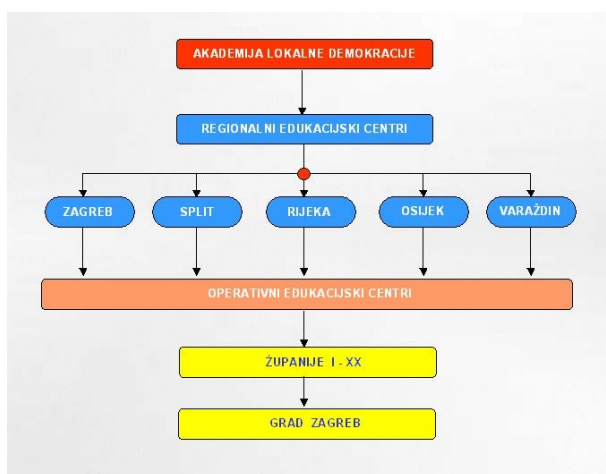
4.2 Moguće postavke modela provedbe obrazovanja

1.	Središnji edukacijski centar	Akademija lokalne demokracije
2.	Regionalni edukacijski centar	provedba edukacije u regionalnim sjedištima
3.	Operativni edukacijski centar	provedba edukacijskog programa na razini županije
4.	Mobilni timovi	održavanje edukacija u JLS

Stručni savjet se zalaže da regionalni i operativni «centri» budu temeljeni na postojećim resursima regionalnih i lokalnih samouprava/zajednica (javne ustanove u području obrazovanja, sveučilišta, Nvo i sl.) i mišljenja je da ne treba osnivati nove pravne oblike.

Organizacijska shema edukacijskog procesa polazi od Agencije lokalne demokracije na koju se vezuju regionalni centri, na njih bi se organizacijski naslanjali edukacijski centri za pojedine (ili više) županija-gradova i općina); kako je to prikazano na slikama 16 i 17:

Organizacijska shema edukacijskog procesa

Slika 16

REGIONALNI EDUKACIJSKI CENTRI

JL /P/S **Mogući obuhvat ciljine skupine**

REC	Općine / Gradovi	Županije	Vijećnici	Članovi Poglavarstva	Ukupno
1. ZAGREB	98	5	1.662	751	2.413
2. VARAŽDIN	110	4	1.674	822	2.496
3. OSJEK	126	5	1.981	954	2.935
4. SPLIT	129	4	1.868	969	2.837
5. RIJEKA	86	3	1.283	662	1.945
UKUPNO	549	21	8.468	4.158	12.626

Parametri: -- broj općina, gradova i županija prema Zakonu o područjima županija, općina i gradova u RH
-- broj članova poglavarstva općina i gradova koji je uzet kao polazište iznosi 7 članova, a poglavarstvo županija 13

REC ZAGREB

1. ZAGREBAČKA
2. SISAČKO-MOSLAVAČKA
3. BJELOVARSKO-BILOGORSKA
4. KARLOVAČKA
5. GRAD ZAGREB

REC OSJEK

1. OSJEČKO-BARANJSKA
2. VROVITIČKO-PODRAVSKA
3. VUKOVARSKO-SRIJEMSKA
4. POŽEŠKO-SLAVONSKA
5. BRODSKO-POSAVSKA

REC VARAŽDIN

1. VARAŽDINSKA
2. KRAPINSKO-ZAGORSKA
3. MEĐIMURSKA
4. KOPRIVNIČKO-KRIZEVAČKA

REC SPLIT

1. SPLITSKO-DALMATINSKA
2. ŠIBENSKO-KNINSKA
3. DUBROVAČKO-NERETVANSKA
4. ZADARSKA

REC RIJEKA

1. PRIMORSKO-GORANSKA
2. ISTARSKA
3. LIČKO-SENUSKA

Slika 17

4.3. *Financiranje obrazovanja*

Što se financira ?

- obrazovanje dužnosnika
- obrazovanje službenika
- obrazovanje trenera i predavača

Troškovi

- trenera i predavača
- prostora
- tehničkih i drugih pomagala
- boravak sudionika

Izvori financiranja programa za dužnosnike, vijećnike i službenika

- Državni proračun i proračun JLS
- proračun JLS – posebna stavka
- sredstava planirana za rad političkih stranaka u proračnu JLS
- sredstva fondova
- donacije (inozemne i tuzemne)

Sustav financiranja provedbe edukacijskog procesa

Pravni oblik

- obvezatno izdvajanje iz proračunskih sredstava (izmjena ili dopune zakonskih i drugih propisa)
- sustav dobrovoljnog izdvajanja po sporazumu o sufinanciranju edukacije
- ugovorne strane:
 - Akademija lokalne demokracije
 - jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
 - mjesna samouprava
 - provoditelji edukacija (pravne i fizičke osobe)

4.4. Simulacije modela financiranja

Polazne osnove:

- mogući obuhvat ciljne skupine sudionika edukacije
- minimalna naknada u jednokratnom iznosu od 170 kn po kandidatu ³³

	Simulacija
12.626 dužnosnika - vijećnika x 170 kn	2.146.420 kn
3.320 službenika upr.tijela x 170 kn	564.400 kn
Ukupno:	2.710.820 kn

Simulacija ukazuje da 15.946 dužnosnika, vijećnika te službenika na nacionalnoj razini pri izdvajanju samo jedne dnevnicе po osobi iz proračuna JLS ostvari „prihod” od 2.710.820,00 kn za trošak provedbe programa edukacije.

Simulacija modela na primjeru JLS (grad Osijek)

1. vijećnici Gradskog vijeća 25 x 170,00	4.250,00
2. članovi Poglavarstva 9 x 170,00	1.530,00
3. službenici 100 x 170,00	17.000,00
4. članovi tijela Mjesnog odbora 130 x 170,00	22.100,00
Ukupno:	44.880,00

Simulacija ukazuje da 264 dužnosnika, vijećnika, službenika te vijećnika mjesne samouprave pri izdvajanju samo jedne dnevnicе po osobi iz proračuna JLS ostvare „prihod” od 44.880,00 kn za trošak provedbe programa edukacije.

Simulacija troškova jednog obvezatnog nastavnog ciklusa

Polazne osnove

50 polaznika programa edukacije po nastavnom ciklusu

Nastavni ciklus (24 nastavna sata u 4 radna dana)

1. Treneri 500,00 kn/satu x 24 nastavna sata	12.000,00
2. Treneri - 5 trenera / putni troškovi: 2 kn/km x 180 km = 360,00 kn x 5 (1800 kn x 4 dana)	7.200,00
3. Najam prostora - 700 do 1.000 kn x 4 dana	4.000,00
4. Konzumacija (ručak, kava i sl.) - 50 polaznika x 100 kn = 5.000 kn x 4 dana	20.000,00
Ukupno:	43.200,00 kn

³³ Iznos dnevnicе.

5. PROJEKTI TIM

5. 1. Stručni savjet projekta

Prof.dr.sc. Zvonimir Lauc

Pravni fakultet, Osijek

Prof.dr.sc. Anka Mašek

Ekonomski fakultet, Osijek

Dr.sc. Milan Ivanović

Elektrotehnički fakultet, Osijek

Mr.sc.Davor Brunčić

Osječko-baranjska županija

Ivan Horvat, dipl.iur.

Virovitičko-podravska županija

Ivana Ćurković, dipl.iur.

Vukovarsko-srijemska županija

Jadranka Nikolov, dipl.iur.

Grad Osijek

Marija Muić, dipl.iur

Grad Vinkovci

Boško Šašić, dipl.iur

Grad Vukovar

Vjekoslav Hess, dipl.iur

Grad Slatina

Elizabeta Knorr, dipl.iur

Savez udruge gradova i udruga općina RH

Kornelija Mlinarević, dipl.oec

HILS Osijek

Zdravka Vučkovac, kor. za projekat Reforme lokalne samouprave za Grad Zagreb

HUKON

Sonja Vuković, dipl.oec.

Slap – Osijek

Milan Medić, prof

CCI – Zagreb

Milorad Nenadović, dipl.iur.

Udruženje Baranja – Bilje

Branislav Vorkapić, konzultant lok.samouprave u području sudjelovanja građana

OGI – Osijek

Romana Feher, dipl.iur.

OGI - Osijek

5.2. Vanjski suradnici Stručnog savjeta

Dr.sc. Branko Bošnjak

Akademija lokalne demokracije – Zagreb

Tihomir Salajić

Grad Osijek

Mijo Šajtoš

Općina Stari Jankovci

Miljenko Turniški, dipl.politolog

Agencija lokalne demokracije

Gordana Stojanović, prof.

Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Osijek

Lejla Šehić-Relić

Volonterski centar Osijek

Mr.sc. Mirna Karzen

Stručna savjetnica za lokalnu samoupravu - Zagreb

Nikoleta Poljak, prof

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

6. IZBOR LITERATURE O CIVILNOM DRUŠTVU

- kao podloge programu edukacije³⁴

AED – Zagreb

1. Pokretanje potencijala zajednice,
2. Javno mnijenje,
3. Priručnik o pravnom, poreznom i carinskom sustavu za nevladine organizacije
4. Upitnik za procjenu organizacijskih kapaciteta
5. Stavovi prema nevladinim organizacijama u Hrvatskoj
6. Zaklade i filantropija u Hrvatskoj - izvještaj u sklopu AED CroNGO
7. Istraživanje stavova javnosti o nevladinim organizacijama
8. Pregled društvene odgovornosti poduzeća u Hrvatskoj
9. Udruge u očima javnosti – istraživanje javnog mnijenja s osvrtima
10. Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama, 2006.
11. Pokretanje zajednice: kako uključiti građane na lokalnoj razini
12. Kako komunicirati s lokalnim medijima: - Vodič za udruge i inicijative građana
13. Kako pokrenuti lokalne izvore potpore: - Vodič za udruge i inicijative građana
14. Mali uloz, velike promjene: - uspješni projekti u lokalnim zajednicama
16. Poticanje razvoja civilnog društva: Rezultati Programa CroNGO 2001 – 2004.

Albert^E – Osijek

1. Ivanović, M. - Civilno društvo i udruge građana (1999.)
2. Ivanović, M. – U svoje ime - polemike o civilnom društvu (1999.)
3. Ivanović, M. - Europski standardi u zaštiti prava nacionalnih manjina (2004.)
4. Ivanović, M. – Izgubljene šanse; procesi tranzicije i nacionalne manjine (2005.)
5. * * * - Osječki volonterski godišnjak ' 2004 (2004.)
6. * * * - Osječki volonterski godišnjak ' 2005-6 (2006.)
7. Hebrang, B. – Poljoprivreda u Europskoj uniji (2005.)
8. Jurić, D. – Manifest za globalističku partiju (2005.)
9. Grupa autora - Kamo idemo; društvene vrijednosti u procesima tranzicije (2006.)

³⁴ Izbor je načinio M.Ivanović – i cilju ilustracije kako postoji značajna literatura (i po tematskom kriteriju i po nakladnicima te dugogodišnjoj oizdavačkoj djelatnosti..

B.a.b.e. - Zagreb

1. Kušan, L. - Analiza zakonodavstva RH
2. Sarnavka, S. - Put do vlastitog pogleda (2005.).
3. Kunac, S; Sarnavka, S. - Nevinost bez zaštite (2005.)
4. * * * - "A ko' joj je kriv?" - 10 priča o obiteljskom nasilju (2004.)
5. Mihalec, K; Sudar, N. - Women & Internet: Croatian perspective
6. * * * - Kako registrirati udrugu u Republici Hrvatskoj,
7. * * * - Pitam se, pitam, može li i drugačije, (2000.)
8. * * * - Medunarodni ugovori o ljudskim (2001.)
9. * * * - Žene i rad (2000.)
10. * * * - Žene na tržištu rada u Hrvatskoj i utjecaj globalizacijskih procesa na žene.
11. * * * - Žene i moc (2005.).
12. "Power Booklet" -. Socijaldemokratske zajednice žena Švedske.
13. Žene u predizbornoj kampanji, 1999/2000.
14. Žene i mediji: Samo za tvoje oči, 1998.
15. Žene i mediji: Istraživanje dnevnih listova, 1997.
16. Gospodarske djelatnosti neprofitnih organizacija (NPO). 2000.
17. Pravni sustav suradnje neprofitnih organizacija s vladom i tijelima lokalne samouprave i uprave u Republici Hrvatskoj? 2000.
18. Pregled poreznih zakona koji se odnose na nevladine organizacije u srednjoj i istočnoj Europi. 2001.
19. "Slike" žena u udžbenicima književnosti. 2000.
20. Istraživanje o načinima na koji su žene prikazane u školskim udžbenicima

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

1. Monitoring suđenja za ratne zločine – goišnji izvještaj 2005
2. Monitoring of war crime trials – annual report 2005
3. Marshall B. Rosenberg - nenasilna komunikacija – jezik života
4. Leu, L. - nenasilna komunikacija – popratna vježbenica
5. Upravljanje sukobom u organizaciji
6. Wink, W. - isus i nenasilje
7. Bognar, L.; Tonković, Lj.; Ništ, M. - Miroljupci – priručnik mirovnog odgoja
8. Mitrović, M. i Šimek, M. - Trauma i samopomoć – priručnik
9. Medijacija u zajednici
- Prikaz treninga s primjerima radionica i radnim materijalima za trenere i trenerice*
10. Dragica Aleksa - Priče iz Berka
11. Perača, B. i Teršelič, V. Medijacija – posredovanje u sukobu za uporne
12. Đorđević, Raffai, Kruhonja - Volonteri u izgradnji mira i zajednice
13. Kruhonja, K.- Izabirem život

HHO - Zagreb

1. * * * Deložacije u Republici Hrvatskoj
2. * * * Kriza hrvatskoga sudstva - nijekanje vladavine prava
3. * * * Međunarodni sud za ratne zločine na području bivše Jugoslavije
4. Thompson, M Kovanje rata - Mediji u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini
5. Buergenthal, T.: Međunarodna ljudska prava u sažetom obliku
6. * * * Tolerancijom protiv mržnje
7. * * * Nedovršeni mir - Izvještaj Međunarodne komisije za Balkan
8. * * * Izbori u medijima (Hrvatska 1997.)
9. * * * Srbi u Hrvatskoj jucer, danas, sutra
10. * * * Razgovor o govoru mržnje
11. * * * Vojna operacija "Oluja" i poslije
12. Pregled dostupnosti informacija u srednjoj i istočnoj Europi (Izvještaj čl. XIX)
13. Neovisnost i nepristranost hrvatskog pravosuđa
14. Hrvatsko pravosuđe: pouke i perspektive
15. Zapovjedna odgovornost
16. Položaj talijanske manjine u Hrvatskoj
17. Politika u programu HTV-a
18. HHO - Dokumenti 1993. - 2003.
19. Policija i ljudska prava

HILS – Osijek

1. Lokalna samouprava, 2003.
2. Općine, gradovi i županije u Hrvatskoj, 2005
3. Vodič kroz Hrvatski sustav lokalne i regionalne samouprave, 2005
4. Lokalna samouprava, drugo izdanje 2006.

MI – Split

O volonterskom radu
Priručnik za rad s volonterima
Priručnik za volontere
Mreža socijalne potpore
Bol i Nada
Prevenција suicida u školi
Razumjeti suicid
Između dobra i zla

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva- Zagreb

1. Vodič kroz fondove Europske unije
2. 50 pitanja i odgovora o EU
3. Status organizacija koje djeluju za opće/ javno dobro

Odras - Zagreb

1. Održivi turizam u deset koraka
2. Naša zajednica naša odgovornost
3. NVO priručnik kuharica za udruge
4. Pedagogija obespravljenih
5. Izbjegni, smanji, odvoji - priručnik za ispravno gospodarenje otpadom
6. Mediteranska kuća - tehnike obnove i gradnje kamene kuće
7. Putokaz za djelotvoran rad lokalne zajednice
8. Filantropija u zajednicama srednje i istočne europa
9. Mogućnosti razvoja zaklada lokalnih zajednica - studija -
- 10- Smjernice razvoja općine
11. Kako do upotrebljive vizije i strategije lokalnog razvoja
12. Pregled i ocjena napretka provedbe agende 21 u republici hrvatskoj

OGI - Osijek

1. Udruge građana u tranziciji lokalne zajednice, 2003
2. Priručnik za organizatore zajednice, 2003.
3. Vodič kroz lokalnu i mjesnu samoupravu, 2003
4. Mjesna samouprava, 2003
5. Lokalna samouprava i građani. 2005
6. Žena u razvoju zajednice, 2005
7. Aktivizam građana u lokalnoj zajednici, 2006

SLAP - Osijek

1. Vuković, S. - Vodič kroz međusektorsku suradnju; 2003.
2. Okvir za ruralni razvoj, 2005.
3. Ivanović, M; Vuković, S - Strategija lokalnog partnerstva, 2005.

Smart - Rijeka

1. Korak po korak do uspješnog prijedloga projekta
2. Uloge vijećnika
3. U središtu pažnje - priručnik o vještini prezentiranja
4. Uokvirite svoju ideju - priručnik o upravljanju projektom ciklusom i izradi logičkog okvira
5. Priručnik o prikupljanju sredstava
6. Prikupite sredstva iz različitih izvora - Vodič kroz donatore za RH
8. Izgradnja kapaciteta organizacija za ženska ljudska prava
9. Biti volonter/volonterka?

STINA – Split

Vodič kroz lokalnu demokraciju
Manjine i europske integracije
Lokalna samouprava pred reformskim izazovima,
Nacionalne manjine I i II

The Urban Institute

1. Priručnik za org. razvoj - Kako izgraditi i voditi učinkovitu organizaciju, 2006.
2. Priručnik javne nabave za naručitelje, 2006.
3. Učinkovito financiranje kapitalnih ulaganja u jedinicama lokalne samouprave
4. Vodič za učinkovito upravljanje procesom kapitalnih ulaganja, 2006.
5. Suradnja među jedinicama lokalne samouprave u svrhu pružanja javnih usluga
6. Međunarodna iskustva, studije slučaja iz Hrvatske s preporukama , 2006.
7. Reforma mehanizma poreza na dobit u Hrvatskoj - Analize rješenja, 2006.
8. Analiza zadaća lokalne samouprave i preporuke za decentralizaciju, 2006.
9. Lokalne financije i porez na dobit u Hrvatskoj, 2006.
10. Uspostavljanje odnosa između neposredno izabranog gradonačelnika i izabranog predstavničkog tijela 2005.
11. Priručnik za upravljanje imovinom
12. Priručnik za sudjelovanje građana
13. Priručnik za anketiranje građana
14. Priručnik za upravljanje financijama
15. Priručnik za informacijski menadžment
16. Priručnik za praćenje i ažuriranje Strateškog plana gospodarskog razvoja (2005)
17. Priručnik za Program sufinanciranja konzultantskih usluga za razdoblje 2004. - 2006. godine 2004.
18. Knjiga standardnih obrazaca i ugovora (Program sufinanciranja 2004. - 2006.)
19. Uvod u Model izrade projektne dokumentacije za kreditne i druge potporne zahtjeve
20. Izvori financiranja jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj
21. Vodič uz Priručnik za izradu projektne dokumentacije za kredite i potporne zahtjeve 2005.
22. Priručnik za izradu projektne dokumentacije za kreditne i potporne zahtjeve, 2004.

Zelena akcija - Zagreb

1. Genetički preinačena hrana i usjevi u Hrvatskoj: prijatnija ekološkoj poljoprivredi 2000.
2. Zaštita okoliša u Zagrebačkoj županiji, 1997.
3. Zaštita okoliša i rat - obnova života na selu , 1996.
4. Od brige k akciji , 1996.
5. Zeleni adresar
6. Smanjimo i reciklirajmo
7. Moja mala kap, 1993.
8. Sumrak goranskih šuma - ekološka problematika delničkog kraja 1993.
9. Dvije minute dnevno za zeleni planet : 1992.
10. Obzori opstanka - ratna razaranja okoline u Hrvatskoj 1991. - 1992.

ZOE

1. Bakker, Laginja, Željezić. „Priručnik zelenog plana u Hrvatskoj – teorija i praksa“, 2005

Ostali izdavači

1. Spaić-Vrkaš, V. - Interdisciplinarni rječnik za ljudska prava
2. Kukoč, M. Bašić, S.; Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO, Zagreb, 2001.
3. Tatalović, S. - Manjinski narodi i manjine "Prosvjeta", Zagreb, 1997.
4. Tatalović, S. - Etnički sukobi i europska sigurnost "Politička kultura", Zagreb, 2003.
5. Švob-Đokić Nada – Tranzicija i nove europske države "Barbat", Zagreb, 2000.
6. Alinsky, S. "Rules for Radicals: A Practical Primer for Realistic Radicals", Vintage Books, NY 1971
7. Christian Diana Leafe «Creating a Life Together – Ecovillages and International Communities», New Society Publishers, 2003
8. Maheshvarananda, D. "After Capitalism: Prout's Vision for a New World", Proutist Universal Publications 2003, second edition
9. Sarkar, P.R. "Proutist Economics: Discourses on Economic Liberation", AMPS Publications, Calcutta 2003
10. Staples, L.H. "Insider/Outsider Upsides and Downsides" (predavanje na International Federation of Social Work, Jeruzalem, Izrael, 1998)
11. Staples, L.H. "Roots to Power – A Manual of Grassroots Organizing", Preager Publisher, Westport 2004, second edition
12. Malcom J. Moseley. "Rural Development – Principles and Practices", Sage Publication, 2003

7. IZVOD IZ RECENZIJA

*Interdisciplinarni pristup omogućuje zahvatiti stvari u korijenu*³⁵

Program obrazovanja dužnosnika, vijećnika i službenika lokalnih samouprava u RH sadržan u ovome Priručniku je iznimno zanimljiv prilog kreiranju plana osposobljavanja lokalne samouprave za izazove dvadesetprvog stoljeća.

Hrvatska ima razmjerno mlado građansko društvo unatoč svojoj značajnoj tradiciji – od srednjovjekovnog komunalizma i komunalne samosvijesti, osobito značajne na Jadranu, pa do tradicije slobodnih kraljevskih gradova i gradskih samouprava u kontinentalnom dijelu. No ipak, Hrvatska nije proživjela «formativne godine» građanskoga društva: značajni dio dvadesetoga stoljeća prošao je u razumijevanju lokalne samouprave i građanskih inicijativa (civilnoga društva) u smislu «proširene države», odnosno transmisije naloga državno-političkoga centra.

Tradicije hrvatske samouprave, koje su nota bene bile u potpunosti u skladu sa suvremenim europskim razvojem, bile su nedovoljno snažne da bi se u cijelosti prenijele u novi, moderni ustroj kakvoga smo svjedoci danas. Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće gotovo je 90% žitelja Hrvatske živjelo na selu i u patrijarhalnim zadrugama, dok su oni malobrojni urbani žitelji doživjeli značajne demografske gubitke u prvoj polovici 20.stoljeća. Proces urbanizacije i migracije sa sela u gradove tijekom većega dijela prošlog stoljeća odvijao se u kontekstu vjere u moć države i političkoga vodstva te su barem dvije generacije novih građana stasale u uvjetima nepovjerenja u autonomnu inicijativu.

Nakon demokratskih promjena došlo je i do postupne reforme lokalne i regionalne samouprave ali se pokazalo da je lakše riješiti zakonske osnove nego izgraditi kulturu civilnoga društva i aktivnoga života u zajednici.

Program je usmjeren upravo ka izgradnji tog duha koji inače u značajnoj mjeri izmiče zakonodavnome doseg.

Njegova je najvažnija karakteristika upravo prepoznavanje glavnih nedostataka hrvatskog sustava lokalne samouprave i društva (napose civilnoga društva) te usmjeravanje pažnje ka čvorištima problema. To je pak moguće jer je motrište «civilno», praktično odnosno zdravorazumsko u najboljem značenju te riječi; nema disciplinarnu sljepoću, shematizma, pravnog optimizma, površnog i emotivnog entuzijazma itsl. Interdisciplinarni pristup omogućuje da se stvar zahvati u korijenu i da se problemi rješavaju u ovisnosti o njihovoj težini, lokalnim i regionalnim uvjetima te raspoloživim resursima.

Povećanje aktivizma građana jedan je od ključnih ciljeva no možda i najteži. Kada bi građani bili aktivniji naravno da bi se uvećala masa «usluga» u društvu ali možda je najzanimljiviji «nusproizvod» aktivizma upravo povećanje kritičnosti

³⁵ *Damir Jurić, dipl. phil. et hist.*

građana te – sljedstveno tomu – kvalitete rada lokalne i regionalne samouprave (good governance). Dok na malo zahtjevnim tržištima prolaze i skupi i nekvalitetni proizvodi sasvim je obratno sa «razmaženim» i svjesnim tržištima; tako je naravno i u javnoj sferi. Povećanje očekivanja i kritičnosti građana presudno je važno za sve druge korake u pravcu jačanja lokalne samouprave i kvalitete života u zajednici.

Pasivna zajednica i inertni građani su zasigurno najveći neiskorišteni i zaparloženi resurs: kada bi hrvatski građani postigli zapadnoeuropske razine društvenog angažmana (na temelju odgovarajućih vrijednosti) posve je izvjesno da bi i bruto društveni proizvod ozbiljno porastao. Kultura pasivnosti i očekivanja da netko drugi bude subjektom istoznačna je sa ekonomskom nerazvijenošću a ne samo sa političkim i socijalnim podaništvom.

Simptomatično je također što Hrvatska nema sustava obrazovanja i pripreme dužnosnika i vijećnika za obnašanje funkcija (uključujući i nepostojanje takozvanog građanskog odgoja u školama) jer se kolokvijalno smatra da je «vladanje» jednostavni i valjda najlakši posao. Ljudi dakle dobivaju funkcije a da jedva poznaju zakonske okvire u kojima se trebaju kretati, da se i ne govori o «višim razinama» djelovanja poput strategija i razvojnih inicijativa.

Program također podrazumijeva stratešku a ne samo prigodničarsku razinu suradnje lokalne i regionalne samouprave i nevladinih organizacija i civilnoga društva u najširem smislu riječi. U modernoj samoupravi značajnu ulogu, osim standardne opće javnosti odnosno svih građana, igraju i posebne javnosti, raznovrsne interesne udruge i organizacije, koje svojim djelovanjima i prijedlozima poboljšavaju kvalitetu vlasti s jedne strane a s druge smanjuju njezine troškove.

Program također ima visoku svijest i o lokalnim specifičnostima te o povijesnome kontekstu pri čemu je, primjerice, na području Slavonije i Baranje važno voditi računa o multietničnosti i kanalima rješavanja sukoba, kao i o šansama koje multikulturalnost može donijeti u nekim aspektima života zajednice i njezinih kulturnih i gospodarskih performansi.

Uz doista brojna znanja i umijeća koja se ovim programom kane inicirati možda posebno treba spomenuti predavanja posvećena problemima tranzicije, globalizacije i europskih integracija. U klasičnome obrazovanju i osposobljavanju lokalne i regionalne samouprave ovakve bi teme teško našle svoje mjesto, no ovdje je doista riječ o novoj i posvema primjerenom dioptriji. Lokalna i regionalna samouprava te civilno društvo više nisu «niži oblici djelovanja» kojima je nekako nadređen nacionalni plan, već su istinski upućeni na europske i svjetske okvire. Iako se pred dvadesetak godina na ovim prostorima smatralo da tijela lokalne uprave ne trebaju i štoviše ne smiju komunicirati sa bilo kim izvan nacionalnih granica bez suglasnosti i strogog nadzora državnih vlasti, danas je situacija sasvim obrnuta. Kao što je to norma u Europskoj uniji od kraja šezdesetih i početka sedamdesetih i u nas je postalo jasnim da lokalna i regionalna samouprava smiju i dapače trebaju što je moguće više komunicirati i surađivati sa sličnim tijelima preko granica, ali i sa nevladinim udrugama, europskim i drugim fondacijama, organizacijama i tijelima.

U takvim je okolnostima poznavanje svijeta, a napose globalizacijskih izazova i europskih strukturnih politika, presudno važno.

Program obrazovanja vijećnika, dužnosnika i službenika lokalne i regionalne samouprave sadržajno je vrlo kvalitetan ali se to isto može reći i za institucionalnu i kadrovsku bazu. Spomenute institucije i organizacije sa područja Slavonije i Baranje utemeljene su i djelovale u najtežim mogućim uvjetima, ali ih je upravo takav okvir dodatno motivirao i osnažio. Jedinice lokalne samouprave su obavljale mnoge poslove koji su nadilazili njihova ovlaštenja a pogotovu ondašnju i naslijeđenu praksu. Razvila se ozbiljna suradnja sa međunarodnim nevladinim i vladinim organizacijama, inozemnim jedinicama lokalne i regionalne samouprave i sa akademskim institucijama. Iz tog razloga civilno društvo u Hrvatskoj u sebi sadrži više bitnih komponenti: građanski aktivizam, akademski prinos, lokalni politički i društveni angažman, međunarodnu dimenziju i to vladinu i nevladinu itd. Zbog toga su viši ešaloni civilnoga društva u Hrvatskoj velikom brzinom nadišli višedesetljetno zaostajanje za zapadnim praksama i postigli takvu razinu razvijenosti i osviještenosti da u potpunosti predstavljaju ozbiljnoga partnera svakoj (klasičnoj) grani vlasti.

Neki od tih ponajboljih predstavnika razvijenoga civilnog društva pobrojani su u ovome Priručniku i na njihove se ekspertne priloge računa.

Program edukacije o civilnome društvu naznačen u ovom Priručniku vrlo je opsežan i sveobuhvatan, unekoliko i iznimno zahtjevan. Primjena njegovih programa bila bi od silne koristi civilnome društvu i jedinicama lokalne i regionalne samouprave. A korist bi bila i mjerljiva.

Projekt Organizacije za građanske inicijative i priručnik predstavljaju izrazito vrijedan pionirski rad³⁶

Priručnik "Obrazovanje dužnosnika, vijećnika i službenika stručnih službi lokalnih samouprava u Republici Hrvatskoj o civilnom društvu" izrazito je dobar materijal. Njime se iskazuju kapaciteti hrvatskih nevladinih organizacija, ali i specifičnosti kapaciteta civilne scene u Osijeku. Iako se osječka nevladina scena razvijala u težim okolnostima nego li u drugim dijelovima Hrvatske, uočljivo je kako danas njezin «grasroot» karakter sve više dolazi do izražaja kao vrlina, a čini se kako su ti kapaciteti nevladinih organizacija uvjetovali da u većoj mjeri nego drugdje ta scena bude prepoznata kao poželjan partner i središnje države i lokalne odnosno regionalne samouprave. Ovaj priručnik, koji je plod provedenog projekta, dokazuje uspostavljene visoke standarde suradnje, što ih u regiji više neće biti moguće zaobići, a koji će se nametati i kao standardi suradnje u cijeloj državi.

Prednost ovoga projekta i priručnika pred sličnim projektima, što su u Hrvatskoj bili provođeni od 2000. godine do danas kad je riječ o suradnji lokalne samouprave i civilnoga društva, činjenica je da se kroz njega civilno društvo ne obraća samo lokalnim funkcionarima ili u najboljem slučaju onima koji donose odluke, nego i javnim službenicima. Kapaciteti javne uprave jedan su od ključnih kriterija iz Kopenhagena, a kad se govori o javnoj upravi, ne misli se samo na onu državnu, nego i na stručne službe lokalne i regionalne samouprave. Rad s njima, posebno kad je u pitanju suradnja s nevladinim sektorom, do sada je u Hrvatskoj bio izrazito zapostavljen, pa ovaj projekt Organizacije za građanske inicijative i priručnik, koji je pred nama, predstavljaju izrazito vrijedan pionirski rad.

Civilno je društvo na neki način postalo partnerom u donošenju odluka na nacionalnoj razini, a implementacijom europskoga načela dobra upravljanja i izgradnjom participativne demokracije, ta će uloga civilnoga društva (udruga poslodavaca, sindikata, ekoloških udruga, nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima...) u procesu donošenja odluka biti sve veća. Na razini lokalne i regionalne samouprave, međutim, niti su razvijene civilne inicijative, niti postoji svijest onih koji donose političke odluke o tome da prije donošenja odluka valja konzultirati sve interesne skupine zainteresirane za neku odluku.

U vrlo dobro napisanom poglavlju 2.1. *Nužnost edukacije o civilnom društvu* možda nedostaje natuknica o razlikama uspostavljanja legitimiteta u političkoj sferi i sferi civilnoga društva. Možda bi, nadalje, bilo metodološki korisno objasniti kako u političkoj sferi svaki interes ima onoliki ponder koliko glasova može okupiti na izborima, a da u sferi civilnoga društva svaki interes vrijedi jednako. Umjesto za većinske demokracije, suvremeni se demokratski poreci opredjeljuju za participativnu demokraciju i za to da se zainteresiranim civilnim inicijativama institucionalno omogućiti da u toku procesa donošenja političkih odluka javno zagovaraju svoje interese. Načela nenasilna djelovanja, poštivanja interesa drugih,

³⁶ *Mr.sc.Davor Gjenero*

poštivanja legitimiteta vlasti itd., omogućuju racionalnost političkog procesa, konsenzus i legitimitet odluka čvršći od onoga koji bi one imale samo na osnovi političkoga konsenzusa. Osim stranaka koje trebaju djelovati kao mehanizmi poopćavanja posebnih interesa, koji osiguravaju racionalan društveni dijalog, utjecaj civilnoga društva na donošenje odluka, dodatni je element unošenja racionalnosti u odlučivanje.

U poglavlju 3.4.2. *Sudjelovanje građana u lokalnoj samoupravi*, čini mi se, bilo bi korisno dodatno istaknuti značenje principa dobra upravljanja, ali i četiriju načela na kojima se ono zasniva: načela odgovornosti, načela participacije, načela predvidivosti i načela transparentnosti. Naime, u Hrvatskoj, ali i većini novih demokracija, uobičajeno je pitanje odgovornosti vezivati samo uz one koji donose odluke i imaju najveću moć u zajednici, ali pod uvjetom ostvarivanja načela participacije, uz predvidivost u procesa donošenja odluka i transparentnost funkcioniranja javne uprave, odgovornost za lokalnu zajednicu dijeli se među sudionicima procesa, naravno, sukladno njihovoj moći u procesu.

U poglavlju 3.4.4. *Europska unija i njezine strukture* mislim da valja napomenuti kako pitanje lokalne samouprave ne spada u *acquis communautaire*, da nije regulirano tvrdim zakonskim normama, nego «mekim zakonodavstvom» Vijeća Europe. U tom bi kontekstu, kad je riječ o uspostavljanju zajedničkih standarda Unije, valjalo određenu pažnju posvetiti procesu uspostavljanja Europske povelje o lokalnoj samoupravi, njenoj ratifikaciji u zemljama članicama EU, o dijelu Europske povelje, koji je ratificiran u Hrvatskoj, i o postepenosti prihvaćanja načela supsidijarnosti. Mislim da bi posebnu pažnju trebalo posvetiti i načelu fiskalne autonomije lokalne samouprave, ali napomenuti i to da se na dijelove Europske povelje, koji se tiču načela supsidijarnosti i načela fiskalne autonomije, Hrvatska nije ratifikacijom obvezala prema Vijeću Europe.

Kad je riječ o poglavlju 3.4.5. *Zaštita manjinskih prava u lokalnoj zajednici* čini mi se važnim apostrofirati dvije činjenice. Kao prvo, kad je država uređena kao demokratska i kad su ostvarene temeljne pretpostavke jednakosti građana pred zakonom, zaštita manjinskih prava postaje prije svega pitanjem lokalne i regionalne samouprave, jer su manjinska prava - od onih o upotrebi jezika i pisma, kulturne autonomije, do političkih prava i prava na očuvanje identiteta i vrijednosti manjinske zajednice - prije svega prava što se ostvaruju u lokalnoj zajednici. Kao drugo, čini mi se potrebnim istaknuti i to kako Hrvatska ima kvalitetan organski zakon o manjinskoj zaštiti – Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, koji jednim od triju „stupova” - načelom manjinske samouprave (vijeća nacionalnih manjina) - zapravo implicira provođenje europskoga načela dobra upravljanja, jer definira mehanizme participativne demokracije u donošenju odluka koje se tiču manjinskih prava u skupštinama lokalnih i regionalnih samouprava.

U poglavlju 3.4.7. *Javno zagovaranje* možda bi bilo važno definirati razliku javnoga zagovaranja i lobiranja (koje je usmjereno na zakonodavne promjene), jasno naglasiti kako je zagovaranje, uz pružanje usluga, temeljna djelatnost organizacija civilnoga društva, kako se kroz to prezentira njihov utjecaj na donošenje odluka i da

je zagovaranje dio participativne demokracije i element u procesu dobrog upravljanja.

Navedene primjedbe nemaju supstancijalnog značenja, sve su one na neki način sadržane ili implicirane u tekstu. Međutim, čini mi se da bi njihovim isticanjem priručnik dobio na jasnoći i primjenljivosti.

Organizacija za građanske inicijative – Osijek

Izvršni direktor

Branislav Vorkapić

Razvojna direktorica

Aleksandra Janjić, dipl.iur

Ured Osijek

Kralja Petra Svačića 36

Tel: 031 – 582-290

Fax: 031 – 582 -291

E-meil: ogi@os.t-com.hr

www.ogi.hr

Ured Drniš

Kralja Zvonimira 10

Tel: 022 – 888 -606

Fax: 022 – 888 – 607

E-meil: ogi2si.t-com.hr

www.ogi.hr